

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Проект

НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ОКОЛНА СРЕДА - ЗДРАВЕ

**ПРОГРАМА ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ
НА ЗДРАВНИЯ РИСК ЗА
НАСЕЛЕНИЕТО
ОТ ВРЕДНИТЕ ФАКТОРИ НА
ОКОЛНАТА СРЕДА**

София, април 2002 година

СЪДЪРЖАНИЕ

стр.

Съкращения

Предговор

I.Кратък анализ на състоянието на околната среда и здравето в Република България и план за действие	6
1. Институционална рамка	7
2. Инструменти за управление по околна среда - здраве	10
2.1. Информационни системи	10
2.2. Оценка на вредно действащите фактори на околната среда и риска за здравето	12
2.3. Мерки за контрол	13
2.4. Икономически и административни регулатори	14
2.5. Регионални служби на Министерство на здравеопазването и Министерство на околната среда и водите	16
2.6. Информирание, здравно-екологично възпитание и участие на обществеността	18
2.7. Научно-изследователска работа и технологично развитие	20
3. Опазване на околната среда по компоненти и вреднодействащи фактори	21
3.1. Води	21
3.2. Въздух	25
3.3. Храни	29
3.4. Почва	32
3.5. Отпадъци	34
3.6. Йонизиращи и нейонизиращи лъчения	36
3.6.1. Йонизиращи лъчения	36
3.6.2. Нейонизиращи лъчения	39
3.7. Шум	41
3.8. Природни бедствия, промишлени и ядрени аварии	43
4. Селищна и работна среда	46
4.1. Селищна среда	46
4.2. Работна среда	52
5. Икономически сектори	54
5.1. Енергетика	54
5.2. Промисленост	56
5.3. Транспорт	58
5.4. Селско стопанство	62
5.5. Туризм	63
II. Финансиране и мониторинг	65
1. Финансиране	66
2. Мониторинг	84

Съкращения

БАН	Българска академия на науките
БПК ₅	Биологична потребност от кислород
ВМА	Военно медицинска академия
ДАГЗ	Държавна агенция Гражданска защита
ДА"СМ"	Държавна агенция "Стандартизация и метрология"
ДАЕЕ	Държавна агенция по енергийна ефективност
ЕПДОСЗ	Европейски план за действие по околна среда и здраве
ЕС	Европейски съюз
ИА	Изпълнителна агенция
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИАПР	Изпълнителна агенция по почвените ресурси
ИКАО	Международна организация за гражданска авиация
ИКЕ	Икономическа комисия за Европа
ИМО	Международна морска организация
ИСО	Международна организация по стандартизация
КИАЕМЦ	Комитет за използване на атомната енергия за мирни цели
КСМ	Държавна агенция по стандартизация и метрология
КЦМ	Комбинат за цветни метали
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЕЕР	Министерство на енергетиката и енергийните ресурси
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МИ	Министерство на икономиката
МК	Министерство на културата
МКБ	Международна класификация на болестите
МО	Министерство на отбраната
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МОТ	Международна организация по труда
МПС	Моторни превозни средства
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
мСв/ч	мили Сиверт/час
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
МФ	Министерство на финансите
НАПОО	Национална агенция за професионално образование и обучение
НАСЕМ	Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг
НЕК	Национална електрическа компания
НИМХ	Национален институт по метеорология и хидрология
НОИ	Национален осигурителен институт
НПДОСЗ	Национален план за действие по околна среда - здраве
НПО	Неправителствени организации
НСИ	Национален статистически институт
НЦЗИ	Национален център по здравна информация
НЦЗПБ	Национален център по заразни и паразитни болести
НЦРРЗ	Национален център по радиобиология и радиационна защита
НЦХМЕХ	Национален център по хигиена, медицинска екология и хранене
ОВОС	Оценка на въздействие върху околната среда
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПКЗНБА	Постоянна комисия за защита на населението от бедствия и аварии
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПТП	Пътно-транспортно произшествие
РДВР	Районна дирекция на вътрешните работи
РИОСВ	Районна инспекция по околна среда и води
СЗО	Световна здравна организация
СУ	Софийски университет
ХЕИ	Хигиенно-епидемиологична инспекция

ПРЕДГОВОР

Опазването и укрепването на човешкото здраве зависи не само от социално-икономически и поведенчески фактори, но и от качеството на средата, в която хората живеят и ще продължават да живеят с поколения. В най-широк смисъл, околна среда-здраве включва онези аспекти от човешкото здраве, състояние на болест или увреждане, които са предизвикани или повлияни от факторите на околната среда. Това са както директните негативни въздействия, предизвикани от физични, химични и биологични агенти така и ефектите върху здравето, предизвикани от физически изградената и от психосоциалната среда.

За първи път пътят към устойчиво развитие бе очертан през 1972 г., когато представители на 113 страни се събраха на Конференцията по околна среда в Стокхолм. Това бе последвано от редица международни инициативи, насочени към опазване на околната среда и човешкото здраве.

В отговор на растящата загриженост за последиците за здравето от замърсяването на околната среда, през декември 1989 г. във Франкфурт, Германия, се проведе първата Европейска конференция на СЗО по околна среда - здраве, която събра министри и други отговорни служители от министерствата на здравеопазването и на околната среда от 29 европейски държави, както и от тогавашната Комисия на Европейските общности (понастоящем Европейска комисия). Конференцията единодушно одобри Европейска харта по околна среда и здраве, която разширява стратегията на СЗО "Здраве за всички" по отношение на околната среда и представлява важна стъпка към съвместно разработване на обществена политика по околна среда - здраве. Хартата признава, че всеки човек има право на околна среда, благоприятстваща постигането на здраве и благосъстояние на най-високо равнище. Тя подчертава общата отговорност на лицата, обществените власти и икономическите сектори за опазването на околната среда и човешкото здраве и очертава принципите на обществената политика.

През м. юни 1992 г. Конференцията по околната среда и развитието, състояла се в Рио де Жанейро, Бразилия, събра ръководителите и висшите служители на 179 правителства и

международни организации, както и редица представители на неправителствени организации. На този форум бе одобрен Дневен ред 21, представляващ план за начина за достигане на устойчиво развитие в социално и икономическо отношение и от гледна точка на околната среда за 21 век.

Конференцията на министрите на околната среда, проведена в Люцерн, Швейцария през следващата година, одобри общата стратегия в областта на околната среда за Централна и Източна Европа и план за действие, който да послужи като база за по-нататъшни действия от страна на правителствата, Европейската комисия, международните организации, финансовите институции и частните инвеститори.

Втората Европейска конференция по околна среда - здраве, проведена се в Хелзинки, Финландия, през юни 1994 г., очерта като основен приоритет разработването на национални планове за действие по околна среда и здраве. Основен ръководен документ за осъществяването на тази задача, е приетият на този форум **Европейски план за действие по околна среда - здраве (ЕПДОСЗ)**.

Като приоритетно международно действие в подкрепа на усилията на европейските държави да разработят националните си планове, бе решено да се стартира с пилотен проект, включващ шест държави: България, Великобритания, Италия, Литва, Унгария и Узбекистан. Изборът на тези страни отразява необходимостта от използване опита на страни с различно социално, икономическо, политическо, екологично, здравно, демографско развитие и географско разположение. Целите на този проект са:

да оцени принципите и стратегиите, очертани в ЕПДОСЗ;

да провери на практика приложимостта и целесъобразността на указанията и препоръките, залегнали в пилотния проект;

да служи като постоянен източник на знания и практически опит за другите страни;

да направлява дейностите по околна среда и здраве в духа на решенията на Хелзинкската конференция.

За да се опази околната среда и човешкото здраве е необходимо тясно сътрудничество не

само между секторите на здравеопазването и на околната среда, но и съгласувани усилия с ведомствата, които отговарят за дейности в областта на икономиката, нанасящи вреда на околната среда: енергетика, промишленост, селско стопанство, транспорт и т.н.. Всички тези институции трябва да бъдат дълбоко обвързани, както с опазването, така и с възстановяването на околната среда.

На Третата Министерска Конференция по околна среда и здраве, състояла се в Лондон през м.юни 1999 год. бе поставено началото на едно мощно политическо движение в цяла Европа – движение за действия в партньорство за подобряване на околната среда и здравето. През периода от Хелзинки до Лондон 40 от 51 страни в Европейския регион на СЗО разработиха своите национални планове за действие по околна среда и здраве.

Разработването на НПДОСЗ в България започна с Решение № 298 на Министерския съвет от 13 юли 1995 г., което определя като водещи Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда. Решението възлага участието в действията по околна среда и здраве и на Министерството на промишлеността, Министерството на финансите, Комитета по енергетика, Комитета

по туризма, Комитета по горите, Министерството на териториалното развитие и строителството, Министерството на земеделието и хранителната промишленост, Министерството на транспорта, Министерството на икономическото развитие, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерството на труда и социалните грижи.

С Решение № 314 от 29 юни 1998 г. стартира изпълнението на Националния план. За времето между 1998-2001 г. бяха изпълнени 205 задачи. Бяха положени сериозни усилия за ограничаване замърсяването на околната среда и негативните въздействия върху човешкото здраве.

НПДОСЗ е един добре мотивиран и реалистичен план представляващ ефективен инструмент, чрез който Република България се приобщава към политиката и действията на Европейския съюз. Крайната цел на НПДОСЗ е формирането и провеждането на дългосрочна политика за укрепване здравето на нацията и устойчивото развитие на страната.

**МИНИСТЪР НА
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО:**

ДОЦ. Д-Р БОЖИДАР ФИНКОВ

**МИНИСТЪР НА
ОКОЛНАТА СРЕДА
И ВОДИТЕ:**

ДОЛОРЕС АРСЕНОВА

**I. КРАТЪК АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО
НА ОКОЛНАТА СРЕДА И
ЗДРАВЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПРОГРАМА ЗА ДЕЙСТВИЕ**

1. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

ЦЕЛИ:

- *Да се създаде подходящ правителствен механизъм, който да гарантира, че решенията и дългосрочното стратегическо планиране, влияещи върху природната среда, а чрез нея и върху здравето, няма да бъдат вземани само на основата на икономически фактори, а и при пълно отчитане на възможните последици за околната среда и здравето, в съответствие с изискванията на устойчивото развитие.*
- *Чрез подобен механизъм да се гарантира решенията относно икономическото развитие на местно равнище да се вземат с пълно познаване на техните последици за околната среда, потенциалните последици за здравето и консултации, не само с местните власти и заинтересованите финансово от предлаганото развитие, но и с населението, което ще бъде засегнато от положителните или отрицателните резултати от решението.*

(ЕПДОСЗ, т. 68)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

В съответствие с дефиницията на Световната здравна организация “околна среда-здраве” в широк смисъл означава тези аспекти от човешкото здраве, заболявания и увреждания, които са предизвикани или повлияни от фактори на околната среда. Тъй като въздействието на околната среда върху здравето е значително, контролът върху качеството на околната среда е една от основните задачи на общественото здравеопазване. Усилията за осигуряване на чист въздух, безопасни храни и питейна вода, контрол и елиминиране на заразните болести допринасят значително за подобряване здравето на обществото.

Комплексният характер на проблема “околна среда-здраве” изисква действията по решаването на проблема да се предприемат не само от ведомствата, отговорни за здравето и околната среда, а и от всички, пряко или косвено влияещи върху състоянието на околната среда. Принципът на споделените отговорности и междусекторно сътрудничество са основата на ефективната защита на здравето и околната среда.

Политиката по опазване на здравето от вредностите на околната среда в страната се осъществява основно от Министерството на здравеопазването (МЗ) и Министерството на околната среда и водите (МОСВ)). Политиката по условия на труд се провежда от Министерството на труда и социалната политика (МТСП). Структурите, които осъществяват политиката на тези министерства на регионално и общинско ниво са: Хигиенно-епидемиологичните инспекции (ХЕИ) - за МЗ, Районните инспекции по околна среда и води (РИОСВ) - за МОСВ и Регионалните инспекции по труда - за МТСП. Централното им подчинение е предпоставка за единство в политиката по околна среда и здраве за цялата страна.

Политиката по опазване на общественото здраве, свързано с качеството на околната среда се ръководи от заместник министъра на здравеопазването и Главен държавен санитарен инспектор на Република България и от дирекция “Здравна профилактика и държавен санитарен контрол” на Министерството на здравеопазването, като се осъществява от националните центрове и цялата Хигиенно-епидемиологична служба.

Политиката по превантивния и текущ контрол на качеството на околната среда се определя и координира от МОСВ:

Разнообразните области на действие по проблема “околната среда - здраве” изискват мултисекторно сътрудничество, за да се постигне съгласуваност и последователност при определянето на приоритетите и необходимите действия. Решенията на Висшия експертен екологичен съвет към МОСВ и другите междуминистерствени експертни съвети се вземат при отчитане на възможните последици за околната среда, с цел опазване здравето на населението. Експертни екологични съвети, изградени на същия принцип, работят и на регионално и общинско ниво, като вземат решения за обекти, планове и програми от местно значение.

В провеждането на политиката по околна среда и здраве на регионално и местно ниво вземат участие и местните органи на управление - общинските съвети, кметовете и областните управители в рамките на предоставените им компетенции, определени от Закона за местното самоуправление и местната администрация, Закона за опазване на околната среда, Закона за народното здраве и др., както и неправителствените организации. Прилагането на интегрирания подход в управлението на процесите “околна среда - здраве” означава тясно взаимодействие във функциите на водещите сектори (обществено здравеопазване и опазване на околната

среда); целевите сектори (промишленост, енергетика, транспорт, селско стопанство, туризъм) и обществеността (Фиг. 1).

Координацията и контролът по изпълнението на НПДОСЗ се осъществяват от Междуведомствен съвет.

Много важен момент в изпълнението на НПДОСЗ е разработването на общински планове за действие по околна среда-здраве. Те са ефективно средство за разрешаване на специфичните, регионални проблеми по околна среда-здраве чрез обединяване усилията на всички заинтересовани. До сега повече от 72 общини в страната са изготвили такива планове и са в процес на тяхното изпълнение. Например: Варна, Русе, Монтана, Севлиево, Своге,

Добрич, Стара Загора, Видин, Горна Оряховица, Ямбол и др.

НПДОСЗ е отворена система, в която могат да се извършват изменения, наложени от промените в състоянието на околната среда и здравето на населението.

Финансирането на действията от НПДОСЗ в условията на валутен борд се извършва със средства на съответните ведомства, чрез разработване на платени от финансиращи наши и международни организации или фондове проекти, както и целево от държавния бюджет.

ПРИОРИТЕТИ

- Координация и съгласуваност при провеждането на националната политика в съответствие с Националната здравна стратегия и Стратегията по опазване на околната среда на национално, регионално и местно равнище.
- Укрепване на междусекторното сътрудничество при провеждането на политиката по околна среда - здраве. Опазването на околната среда и здравето да стане основен принцип при разработването на програми за развитие във всички сектори на икономиката.
- Създаване на условия за ефективно делегиране на отговорности от централното към местното равнище.
- Създаване на условия за активно участие на обществеността в процеса на вземане на решения по въпроси, касаещи околната среда и здравето.

ДЕЙСТВИЯ

1.1. Усъвършенстване на системата за контрол и профилактика на болестите, свързани със състоянието на околната среда. Разработване и утвърждаване от Парламента на Р.България на Закон за общественото здравеопазване, който да замени до сега действащия Закон за народното здраве.

Срок: 2002г.
Изпълнител: МЗ

1.2. Подписване на споразумение между Министерството на околната среда и водите и Министерството на здравеопазването за извършване на регулярен обмен на информация

Срок: 2002г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ

1.3. Разработване на общински планове за действие по околна среда - здраве, следвайки основните положения на Националния план за действие по околна среда - здраве, като преобладава делът на превантивните действия и се посочва размерът на необходимите финансови средства и източника им.

Срок: 2003-2004г.
Изпълнител: Общините, МЗ, МОСВ

1.4. Разработване и приемане на Наредба за достъп на обществеността до информация по въпросите на околната среда и здравето.

Срок: 2003г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ

Фиг. 1. Интегриран подход в управлението на процесите “околна среда - здраве”.

2. ИНСТРУМЕНТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ ПО ОКОЛНА СРЕДА - ЗДРАВЕ

2.1. ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ

ЦЕЛИ

- Да се повиши обема и прецизира набора от данни, характеризиращи факторите на околната среда, влияещи върху човешкото здраве
- Да се повиши използваемостта на данните за заболяемост и смъртност чрез:
 - свеждането им до нивото на най-малката подходяща географска или административна единица;
 - съпоставянето им с фактори на околната среда и други външни фактори, влияещи върху заболяемостта и/или смъртността.
- Да се разработят специфични показатели за взаимовръзка “здраве- околна среда”, като основа за дефиниране на приоритети за действие и отчитане на постиженията.

(ЕПДОСЗ, т. 79)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

В страната се разработват и изпълняват редица програми за намаляване замърсяването на околната среда и негативните последици върху здравето на населението. Изпълнението на тези програми освен значителни инвестиции налага и приоритизиране на съществуващите проблеми и действията за решаването им.

Установяването на връзка между демографските и здравни показатели с данни за експозицията на вредности на околната и трудовата среда е съществен инструмент за управление на въздействието на околната среда върху здравето. Здравните и демографски показатели са основа на системата за здравен мониторинг и за идентифициране на здравните проблеми в резултат от въздействието на околната среда.

Основен елемент в информационните системи е получаването на адекватна информация за всяко звено от веригата “околна среда - здраве”. Тази информация има отношение, както към прогнозиране на здравните последици, така и при идентифициране на източниците и техния принос към общата експозиция на отделните фактори.

Изграждането на информационна система “здраве - околна среда” би позволило използването по най-ефективен начин на съществуващата информация за извършване на оценка на експозицията на населението и рисковете, свързани с околната среда, за определяне на приоритетните проблеми и вземането на управленски решения, за разработване на програми и проекти и не на последно място за предоставяне на компетентна, своевременна и достоверна информация на обществеността. В момента в страната се изгражда такава информационна система, включваща националните и регионалните структури на МЗ, които извършват наблюдение върху здравето на населението и състоянието на околната среда. Важно условие за ефективното функциониране на тази система е включването и на останалите структури имащи отношение към проблема здраве-околна среда.

ПРИОРИТЕТИ

- Осъвременяване и подобряване процеса на управление по околна среда - здраве.
- Осигуряване на своевременна и достоверна информация за състоянието на околната среда и здравето на населението.
- Усъвършенстване на подходите за установяване на връзката между замърсяването на околната среда и здравния статус на населението.

ДЕЙСТВИЯ

2.1.1. Изграждане на национална информационна система здраве - околна среда, включваща данни от централните ведомства и техните регионални структури, извършващи наблюдение на околната среда и здравето на населението.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ, НСИ

2.1.2. Участие в разработването на индикатори "здраве-околна среда" на СЗО, Европейски център по околна среда и здраве и тяхното включване в националната информационна система. Осигуряване на регулярна информация по тези индикатори на СЗО.

Срок: 2003 - 2005 г.
Изпълнител: МЗ

2.1.3. Изготвяне на периодични доклади основаващи се на данните, включени в информационната система "здраве-околна среда" с оглед подпомагане приоритизирането и рационалното управление на рисковете за здравето, свързани с качеството на околната среда.

Срок: 2002-2005 г.
Изпълнител: МЗ

2.1.4. Предоставяне на своевременна и достоверна информация на обществеността, основаваща се на данните от информационната система.

Срок: 2002-2005 г.
Изпълнител: МЗ

2.1.5. Въвеждане на система за осигуряване на контрол върху качеството на данните за състоянието на околната среда.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ

2.1.6. Етапно изграждане на двупосочни връзки между информационните системи на ведомствата, извършващи наблюдение върху състоянието на околната среда.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, НИМХ, НСИ, МЗГ, МЕРР, ДАГЗ, КИАЕМЦ, МО

2.2. ОЦЕНКА НА ВРЕДНО ДЕЙСТВАЩИТЕ ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И РИСКА ЗА ЗДРАВЕТО

ЦЕЛ

- Да се установят ефективните механизми за идентифициране и оценка на обусловените от околната среда рискове за здравето.

(ЕПДОСЗ, т. 86)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Оценката на риска за здравето на населението от вредностите на околната среда е съществен елемент в управлението на околната среда и важно условие за правилно приоритизиране на действията за нейното оздравяване.

Недостатъчната информация за вида и нивото на замърсителите в околната среда и за експозицията на населението на рискови фактори за човешкото здраве, както и сложността на взаимодействията при комбинирано въздействие на вредни фактори, затрудняват общата оценка на риска в областта "околна среда - здраве". Все още не се прави анализът "разходи - полза".

Трудности съществуват и при оценката на риска от въздействието на факторите на околната среда върху ранимите групи от населението - деца, възрастни, бременни, хронично болни, социално слаби.

Оценката на въздействието на факторите на околната среда върху здравето и извършването на оценка на здравния риск е регламентирано в редица законови и подзаконови нормативни актове на МЗ и МОСВ. Непрекъснатата динамика на обществените процеси налага тяхното актуализиране през сравнително кратки периоди от време.

ПРИОРИТЕТ

- Утвърждаване на оценката на здравния риск като инструмент за вземане на управленски решения, както в системата на Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда и водите, така и в останалите правителствени сектори и от регионалните и локални структури на управлението.

ДЕЙСТВИЯ

2.2.1. Актуализиране на Наредбата №4 за ОВОС, по-специално частта, която регламентира извършването на оценка на здравния риск.

Срок: 2003г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ,

2.2.2. Извършване на проучвания за идентификация на нови и определяне нивата на известни замърсители на околната среда, нивото на експозиция на населението и оценка на свързания с това риск за здравето, с приоритет - ранимите групи от населението.

Срок: 2003-2005г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ

2.2.3. Актуализиране на списъка на екологично застрашените райони в страната.

Срок: 2002г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МЗГ

2.2.4. Развитие на нормативната уредба (допълване на ПМС № 196 от 1.11.1999г.) за миналите екологични щети, причинени от действия или бездействия, в случаите при реституция и при инвестиране на "нови обекти", съгласно разпоредбите на § 9 от Закона за опазване на околната среда.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МИ

2.3. МЕРКИ ЗА КОНТРОЛ

ЦЕЛИ

- Да се разработят адекватни и взаимно потенциращи се механизми и инструменти за контрол, упражняван от различните ведомства.
- Да се прилагат мерки за контрол върху отделни дейности въз основа на обективно оценяване на опасностите и риска за околната среда и здравето.

(ЕПДОСЗ, т. 102)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Контролът върху състоянието на околната среда се провежда по компоненти на средата и фактори. Работи се с разбирането, че превантивната дейност е основният фактор за минимизиране на отрицателните въздействия върху околната среда. Съществуващата нормативна база, механизмът за координация на контрола, извършван от различните институции, професионалната подготовка и материално-техническа база все още не дават възможност за провеждане на интегриран контрол върху замърсителите на околната среда, позволяващ предотвратяването на потенциални здравни проблеми.

Контролът върху качествата на околната среда е централизиран. Местните управи не контролират малките източници на замърсяване и не предприемат действия, свързани с оптимизиране на околната среда, което е възможно по силата на Закона за местното самоуправление и местната администрация.

Функционирането на редица обекти - източници на замърсяване не е съобразено с действащите норми за качеството на околната среда. Това налага необходимостта от разработването на производствени и/или локални ограничения на емисиите, с цел поетапно достигане на емисионните норми. Необходимо е също и подобряване контролът върху емисиите от моторни превозни средства (виж раздел "Транспорт").

В редица предприятия на металургията, енергетиката, химическата, нефтохимическата промишленост, циментовото производство и др., които са основни замърсители на околната среда, не са изградени системи за контрол и наблюдение на отделните замърсители.

Недостатъчен е контролът върху миграцията на радиоактивни елементи около обекти на уранодобива.

ПРИОРИТЕТИ

- Осигуряване на условия за провеждане на ефективен интегриран контрол върху качеството на околната среда.
- Децентрализиране на контрола върху замърсяването на околната среда.
- Въвеждане на локални норми за емисии на замърсители в районите с утежнена екологична обстановка и тези с рекреационни, туристически и курортни функции.
- Изграждане на системи за собствен контрол в предприятията-замърсители.

ДЕЙСТВИЯ

2.3.1. Въвеждане на система за собствен контрол на малките източници на замърсяване от контролните органи на общините.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МРРБ, МОСВ, общините

2.3.2. Осигуряване изграждането на системи за собствен контрол на отделните замърсители на околната среда в големите предприятия-замърсители.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МОСВ, МИ

2.4. ИКОНОМИЧЕСКИ И АДМИНИСТРАТИВНИ РЕГУЛАТОРИ

ЦЕЛИ

- *Да се подобри функционирането на пазарните и административни механизми в частния и обществен сектор, така че да отчитат стойността на здравето и околната среда, а цените да отразяват пълните разходи на обществото за производство и потребление, вкл. разходите за околна среда - здраве.*
- *Да се насърчат, посредством финансови стимули, инвестициите в дейности по околна среда - здраве.*

(ЕПДОСЗ, т. 112)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

В страната се прилага система от административни и икономически мерки за регулиране екологичното поведение на стопанските субекти и населението. Съществено значение за формиране на правилно екологично поведение на стопанските субекти оказва разумния баланс между командно - административните и пазарно-ориентираните икономическите регулатори.

За опазване и възстановяване на околната среда годишно се изразходват значителни средства, които се осигуряват основно от: държавния бюджет, общинските бюджети, Националния фонд за опазване на околната среда (до 2001г. вкл.), общинските фондове за опазване на околната среда (до 2001г. вкл.), собствени средства на стопанските субекти, банкови кредити, външни източници. Независимо, че абсолютният обем на екологичните разходи нараства, то дялът им от brutния вътрешен продукт е по-малък от 2%. Изразходваните суми се насочват предимно за опазване на водите, въздуха, възстановяване на почвата и управление на отпадъците.

Основните приходоизточници са изплатените санкции, такси и глоби, които по своята същност са икономически регулатори за екологично поведение на стопанските субекти и населението. Чрез санкциите се реализира един от основните принципи "замърсителят плаща".

Сред икономическите регулатори с висока ефективност са ценовите мерки, посредством които се поощрява или поддържа определено пазарно поведение. Освобождаването и повишаването цените на енергоносителите и електроенергията допринасят до спад на електропотреблението, респективно

емисиите на вредните вещества, като се стимулират енергоспестяващите производства.

Въведени са и икономически регулатори под формата на стимули - митнически облекчения при внос на оборудване с екологично предназначение, намаление на облагаемите суми по данък общ доход и данък печалба при дарения за опазване на околната среда, безвъзмездни помощи и др. Министерството на енергетиката и енергийни ресурси като целеви сектор е въвело икономически регулатори в дейността по опазване на околната среда на всички дружества като: митнически облекчения при внос на оборудване с екологичен ефект; ползване на кредити от различни национални фондове за екологични технологии чрез кооперирано финансиране за обекти на МЕЕР и такива с междутраслово и инфраструктурно значение; стимулиране екологичното поведение на дружествата от МЕЕР чрез дефиниране на разходите за околната среда в цените за единица продукция за топло и електроенергия.

Въведените и приложени мерки за въздействие върху екологичното поведение на стопанските субекти могат да бъдат ефективни при определено социално поведение, което да осигури благоприятна и здравословна околна среда.

Не се прилага система за анализ на "разходите и ползите" за околната среда и здравето, които биха осигурили по - правилно насочване и ефективно оползотворяване на съществуващите средства.

За дейности, свързани с опазване на здравето и на околната среда не се прилагат в достатъчна степен и данъчни облекчения.

ПРИОРИТЕТ

- Изграждане на система от икономически мерки, осигуряващи пазарни решения, които благоприятстват опазването и подобряването на околната среда и човешкото здраве.

ДЕЙСТВИЯ

2.4.1. Въвеждане на специфичен данъчен режим за дейности, свързани със замърсяване на околната среда чрез промяна в данъчното законодателство.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МОСВ, МИ, МФ

2.4.2. Въвеждане на такси върху продукти, които в процеса на тяхното производство или при тяхното потребление увеличават разхода на енергоресурси или създават отпадъци, опасни за човешкото здраве.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МОСВ, МФ, МЕЕР, МИ

2.4.3. Създаване на условия за прилагане на механизъм за своевременното събиране на глобите за замърсяване на околната среда.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МОСВ, Агенцията за държавни вземания, МФ, общините

2.5. РЕГИОНАЛНИ СЛУЖБИ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО И МИНИСТЕРСТВОТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЦЕЛ

- *Да се укрепят на национално, регионално и местно равнище службите по околна среда - здраве и да се изградят механизмите за изпълнение на политиката за контрол, профилактика и коригиране на факторите на околната среда, влияещи негативно върху здравето и където е възможно промоция на благоприятните за човешкото здраве и благополучие фактори.*
- *Да се осигури образование и квалификация на всички равнища, с цел създаване на кадри и екипи от професионалисти по околна среда - здраве, които да отговарят за управлението и изпълнението на програмите за подобряване здравето на населението, свързано с фактори на околната среда.*

(ЕПДОСЗ, т. т. 121, 129)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Сътрудничеството между Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда и водите е от основно значение за правилното определяне и провеждане на политиката по околна среда и здраве.

Националните центрове на двете министерства - Националният център по хигиена, медицинска екология и хранене, Националният център по радиобиология и радиационна защита, Националният център по заразни и паразитни болести и Изпълнителната агенция по околна среда осъществяват научно-изследователска, методична, експертна, учебна и консултативна дейност в областта на околната среда и здравето, а НЦПРЗ и контролна дейност.

Службите, които осъществяват националната политика по околна среда и здраве на регионално ниво са 28 Хигиенно-епидемиологични инспекции, разположени в областните градове на страната и 15 Районни инспекции по околна среда, разположени предимно в големи промишлени центрове.

Новите социално-икономически реалности наложиха започналата реорганизация на структурите и овладяването на нови знания и умения от

специалистите, работещи в областта "околна среда - здраве". Важно условие за по-нататъшното развитие на службите по околна среда и здраве е подкрепата на едно съвременно законодателство, висококвалифицирани специалисти, адекватна на изискванията материално-техническа база. В този период страната ни разчита изключително много на подкрепата и помощта на европейските и международните организации, занимаващи се с проблемите на околната среда и здравето, както и на международните финансови институции.

През 1999г. МЗ извърши реформа в системата на Хигиенно-епидемиологичната служба с оглед повишаване ефективността на държавния санитарен контрол и приложение на съвременните принципи на здравната профилактика и промоция. Бяха създадени нови отдели "Профилактика на болестите и промоция на здравето", като съвременни структури, отговарящи на изискванията на Европейския съюз, чиято основна функция е насочена към предотвратяване на болестите и промоция на здравето сред населението чрез извършване на компетентно наблюдение, анализи и оценки, разработване на програми и проекти и тяхното приложение.

ПРИОРИТЕТИ

- Финансово, техническо и кадрово укрепване на службите по околна среда и здраве (ХЕИ и РИОСВ).
- Укрепване и разширяване ролята на общините при провеждането на политиката по околна среда и здраве.

ДЕЙСТВИЯ

2.5.1. Провеждане на семинари и други форми на обучение за повишаване квалификацията на кадрите, работещи в системата на МОСВ, МЗ и МЗГ по:

- оценка и управление на екологичния и на здравния риск
- работа с обществеността
- изготвяне и управление на проекти

Срок: 2003-2005г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МЗГ

2.5.2. Въвеждане на система за регулярен обмен на информация по въпроси, касаещи дейността на РИОСВ, ХЕИ и НВМС.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ, МЗГ

2.5.3. Подготовка за акредитация на лабораториите в системата на Хигиенно-епидемиологичната служба и НВМС.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗ, ИА "Българска служба за акредитация", МЗГ

2.5.4. Оборудване на ХЕИ с необходимата компютърна техника с оглед осигуряване ефективното функциониране на информационната система "Околна среда-здраве и заразни болести"

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗ, МФ

2.5.5. Осигуряване помощ на общините при разработване и изпълнение на общинските планове за действие по околна среда-здраве.

Срок: 2002-2005 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ, МФ

2.6. ИНФОРМИРАНЕ, ЗДРАВНО - ЕКОЛОГИЧНО ВЪЗПИТАНИЕ И УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

ЦЕЛИ

- Да се осигури и разшири участието на обществеността в най-ранния етап на планиране по околна среда - здраве, определяне на приоритетите и изпълнението на програмите. Участието да се основава на принципите на откритост и партньорство.
- Да се предоставят на обществеността необходимите знания по околна среда - здраве, посредством ефективни програми за здравно образование и развитие на лесно достъпни източници на информация, така че обществеността да стане активен участник в планирането и изпълнението на програмите.

(ЕПДОСЗ, т. 139)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Състоянието на околната среда и свързаните с него здравни проблеми все повече привличат интереса на обществеността. През последните години тя започна все по-активно да участва в процесите на планиране, вземане на решения и изпълнението на политиката по отношение на околната среда и здравето. За да се осигури ефективно участие на обществото в тези процеси са необходими:

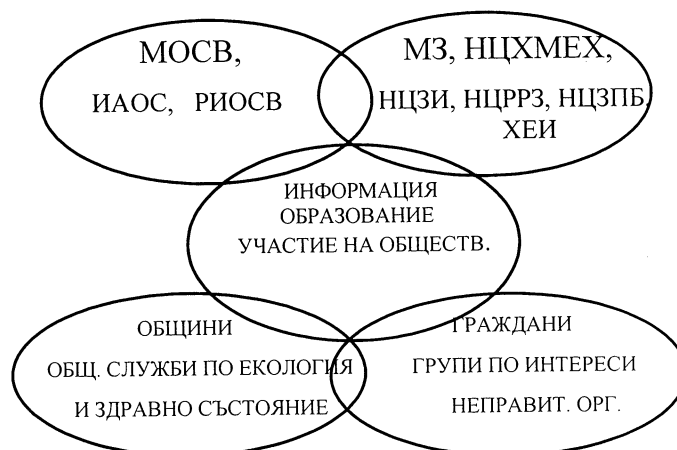
- добра информираност и здравно възпитание на обществеността, чрез интеграция и координация между МЗ, МОСВ и техните регионални структури, които да действуват единно на принципа на споделената отговорност;
- съблюдаване правото на достоверно и своевременно информиране на местната общественост, обществените групи, неправителствените организации, средствата за масова информация и осъществяване на обратна връзка;

Компетентната и добре информирана общественост може да се превърне във важен инструмент в процесите на управление в областта на опазването на околната среда и здравето на населението.

Важен момент в този процес е регламентирането му със съответната нормативна уредба. Р.България подписа Конвенцията от Орхус за достъп до информация и участие на обществеността в процеса на взимане на решения и достъп до правосъдие по екологични въпроси. През юли 2000г. бе приет и Закона за достъп до обществена информация.

Въпросът за правото на обществеността на информация се третира повече или по-малко в редица законови и подзаконови нормативни документи на отделните ведомства. Необходимо е тяхното по-нататъшно развитие и усъвършенстване.

Телевизията, радиото и пресата са главният източник на информация за обществото и по-скоро формират, отколкото отразяват общественото мнение, те имат ключова роля при повишаване на разбирането и изграждане на положително отношение на обществеността към опазването на околната среда и здравето. Това изисква осигуряване на своевременна, достоверна и компетентна информация, която те да предоставят на обществеността

Фиг. 2. Функционално взаимодействие по отношение на информацията и здравното образование на обществеността

ПРИОРИТЕТИ

- Спазване на принципите за правото на обществото за информация, за прозрачността на интересите и за равнопоставения достъп до информация.
- Развитие на правните инструменти и други средства за осигуряване на общественото участие в процеса на вземане на решения за околната среда и здравето.

ДЕЙСТВИЯ

2.6.1. Развитие и укрепване на връзките с неправителствените организации чрез включването им в междуведомствени и ведомствени съвети и при разработването на проекти, занимаващи се с въпросите на околната среда и здравето.

Срок: 2002-2005г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МРРБ, МЕЕР,
МИ, МЗГ, МОН. общините

2.6.2. Участие в предавания на националните и кабелните медии, както и с материали в централния и местния печат по актуални проблеми на опазването на околната среда и здравето на населението.

Срок: 2002-2005
Изпълнител: МЗ, МОСВ, МЗГ, МОН

2.6.3. Периодично информиране на обществеността чрез СМО и други средства (вкл.бюлетини) за рисковете за здравето, свързани със замърсяването на околната среда.

Срок: 2003-2005 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ

2.6.4. Провеждане на лекции, семинари и организиране на видеопокази в началните и средните учебни заведения, свързани с опазването на околната среда и на човешкото здраве.

Срок: 2002-2005 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ, МОН

2.6.5. Въвеждане на интегриран подход при обучението по екология, околна среда и устойчиво развитие в средно образователните и висшите училища

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МОН, НАПОО, МОСВ

2.6.6. Създаване на специализирано ниво в интернет страниците на МОСВ, респ.ИАОС и на МЗ, респ. НЦХМЕХ "околна среда-здраве".

Срок: 2003г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ

2.7. НАУЧНО - ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА РАБОТА И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ

ЦЕЛ

- Да се осигури научна база за осъществяване на политиката в областта околна среда - здраве.
- Да се осигури внедряването на подходящи технологии за поддържане и развитие на околна среда, благоприятстваща здравето.

(ЕПДОСЗ, т. 147)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Рационалното управление на околната среда изисква знания относно:

- начина, по който промените в околната среда влияят върху здравето в качествен и количествен аспект и идентифициране на ранните групи по отношение на възраст, пол, генетична предразположеност, чувствителност, условия на хранене и съществуващи вече заболявания;

- данни за нивото на експозицията по отношение на вредните фактори, на комбинираното им действие, както и допълнителното влияние на други фактори като психо-социалните, които сами по себе си имат своето вредно въздействие, но могат и да модифицират влиянието на други фактори.

Все още не разполагаме с данни, достатъчни за рационално управление на процеса "околна среда-здраве". Необходимо е провеждането на системни

добре планирани изследвания, насочени към определяне на трайни здравни въздействия, както и извършването на епидемиологични проучвания. Това налага разработването и въвеждането на унифицирани методи и критерии за измерване и оценка на факторите на въздействие, нивото на експозиция, оценката на риска и здравните последици.

За адекватно управление и постигане на оптимално състояние на околната среда са необходими и изследвания в областта на съществуващите и създаване на нови технологии, които не са вредни за околната среда и човешкото здраве, както и осигуряване на преференциалното им внедряване в различните сектори на производството и потреблението.

ПРИОРИТЕТИ

- Създаване на надеждна научна основа за оценка на влиянието на вредностите от околната среда върху здравето на населението.
- Разработване и внедряване на технологии, имащи положително влияние върху околната среда и върху здравето.

ДЕЙСТВИЯ

2.7.1 Изготвяне на методично ръководство за извършване на оценка на здравния риск от замърсяване на околната среда

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МЗ

2.7.2. Формулиране на допълнителни законови мерки, стимулиращи стопанските сектори за инвестиции в екологосъобразни технологии и контрол на замърсяването на околната среда.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МОСВ, МИ, МФ

2.7.3. Въвеждане на механизми за стимулиране на научните изследвания и образованието в областта на енергоефективните и екологосъобразни технологии.

Срок: 2005г.
Изпълнител: МИ, МОН,МЕЕР,МОСВ

3. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПО КОМПОНЕНТИ И ВРЕДНОДЕЙСТВАЩИ ФАКТОРИ

3.1. ВОДИ

ЦЕЛ

- *Намаляване и свеждане до минимум риска за здравето на населението чрез осигуряване за всеки гражданин на питейна вода постоянно, в достатъчно количество, с гарантирани микробиологични качества и химически съставки, съответстващи на националните нормативи и препоръките на СЗО и с приемливи за хората органолептични параметри.*

(ЕПДОСЗ, т. 158)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Състоянието на повърхностните и подземните води в страната е в зависимост основно от състоянието на отделните отрасли на промишлеността, селското стопанство, нивото на развитие на инженерната инфраструктура и технологиите на пречистване. Опазване на чистотата на водите е първостепенна задача на обществото, осигуряваща здравословно съществуване на човешкия индивид.

Наблюдението и контролът върху състоянието на повърхностните води се осъществяват от Националната система за екологичен мониторинг (НАСЕМ), подсистема "Контрол и опазване чистотата на водите, раздел "Повърхностни води" и раздел "Подземни води". През 2000 г. националната мрежа за контрол и опазване чистотата на повърхностните води обхваща 253 пункта за наблюдение, от които 198 по вътрешните реки, 10 по дължината на българския сектор на р. Дунав, 21 по вътрешните езера и водоеми и 24 за водите на Черно море. Състоянието на подземните води се наблюдава от мрежа от 225 наблюдателни пункта, в т.ч. 19 извора.

Характерно за периода след 1989 г. е значителното намаляване на емисиите в повърхностните и подземните води и подобряване на качествените им показатели. Последното е в резултат на ограничаване и спиране на някои производства, както и на взетите екологични мерки. Предстоящото реструктуриране на отделни отрасли на промишлеността и ориентиране към пазарно стопанство изисква строг контрол за запазване и подобряване на състоянието на повърхностните и подземни води.

Независимо от констатираните положителни тенденции, в някои от пунктовете на наблюдаваните реки през 2000г. са регистрирани отклонения от

проектните категории за качеството на водите по показателите **амониев азот**: р. Лева, р. Дъбника, р. Поповска, р. Поройна, р. Асеновска; по **БПК₅**: р. Искър, р. Тученица, р. Янтра, р. Поповска, р. Поройна, р. Енинска, р. Асеновска и **кислороден дефицит**: р. Искър, р. Тученица.

В някои пунктове е регистрирано превишаване на ПДК по специфични замърсители на повърхностните води, съответно по **арсен**: р. Пирдопска; по **мед**: р. Луда Яна, единични случаи на наднормени концентрации на **феноли** - р. Лесновска.

В някои от пунктовете за наблюдение са регистрирани стойности, надвишаващи тези по БДС 2823/83 "Вода за пиене" в подземните води по показателите: **амоняк, нитрити, манган, общо желязо, фосфати, нитрати, сулфати, олово**,

Качеството на водите на р. Дунав в българския участък преимуществено се обуславя от водите от горното и средно течение на реката. Понезначително влияние във формирането на качеството на водите оказват, българските и румънските речни притоци и директните зауствания на битови и производствени отпадъчни води в този участък на реката. През 2000 г. качеството на водите на р. Дунав отговаря на допустимите норми за III категория. Единични отклонения от нормите се наблюдават в някои пунктове само по съдържанието на неразтворени вещества. Многогодишните наблюдения показват, че завишените концентрации на неразтворени вещества са естествено присъщи за долния участък на реката и са обусловени от природни процеси.

Поради своите хидрофизични и екологични особености Черно море е особено чувствително към замърсяване с нефт и нефтопродукти и басейнът му е обявен за "особен район", съгласно международната конвенция MARPOL 73/78. Системно се контролира

съдържанието на нефтопродукти във водите на морето. Българският участък на Черно море е сравнително чист по отношение на нефтопродуктите. По-високо е общото съдържание на въглеродороди, в резултат на изразените еутрофикационни процеси в някои райони на крайбрежието. Процесът се развива под влияние на антропогенни фактори, в частност - трансграничния пренос на замърсяването, постъпващо чрез р. Дунав и други по-големи реки.

В Република България е осигурено централизирано водоснабдяване на 4518 населени места, в т.ч. 238 града и 4278 села, в които живее 98% от населението на страната.

Питейното водоснабдяване се осъществява от подземни и повърхностни водоизточници. Мнозинството от тях (около 95%) са малки водоизточници, захранващи централните водоснабдявания за консуматори от няколко хиляди души. Производственият и санитарен контрол по химичните, микробиологичните и радиологичните показатели на питейните води се извършват съответно от МРРБ и МЗ.

Природният състав на водите варира в широки граници по отношение на твърдост, флуорен и йоден дефицит, което обуславя необходимостта от постоянно в провежданите профилактични мероприятия. От токсичните параметри природно е присъствието на шествалентен хром в наднормени количества в малки водоизточници от терасата на р. Дунав.

Незначителни са отклоненията в показателите: амоняк, нитрити, окисляемост и фосфати.

Природно обусловено е наднорменото съдържание на манган в питейните води на районите Димитровград, Харманли, Хасково, Чирпан и някои населени места по терасата на река Дунав (градовете Лом, Свищов и др.). Водата, подавана за населението от тези райони, е със силно влошени органолептични показатели, с големи загуби за поддръжка на водопроводните съоръжения.

Установено е замърсяване на питейните води с антропогенни замърсители като нитрати, пестициди, тежки метали, арсен, нефтопродукти и трихалометани.

Нитратното замърсяване на подземните питейни води е един от големите хигиенни проблеми в страната. В много от малките населени места подземните води са контаминирани с нитрати, а в определени селища на най-интензивните селскостопански райони съдържанието им надхвърля два и повече пъти допустимите 50 мг/л. Най-съществено е замърсяването на подземните води в равнинните полета на Централна, Югоизточна и Северна България. Необременени с нитрати са водите в районите от планинските части на Западна и Южна България и по-ограничените планински

територии от централната част на страната и крайречната дунавска тераса.

Проведените у нас скринингови изследвания сред "рискови" групи (кърмачета и малки деца) в райони с високо нитратно съдържание във водите (Старозагорски, Пазарджишки, Ямболски и Бургаски региони) по отношение ниво на метхемоглобин в кръвта на 1155 деца показват, че нивото му се колебае във физиологичните граници. Независимо от тези факти постоянното наднормено съдържание на нитрати във водите и значителната нестандартност по микробиологични параметри са един перманентен рисков фактор за най-уязвимата група от населението - кърмачетата и малките деца, поради реално съществуващата възможност за провокиране на метхемоглобинемия.

Сравнително малко е наличната информация за съдържание на пестициди в повърхностни и подземни води. Липсва и готовност за анализиране, освен в НЦХМЕХ, Изпълнителната агенция по околна среда, няколко Хигиенно-епидемиологични инспекции в страната и Централната лаборатория за контрол на пестициди, нитрати, тежки метали и торове към Националната служба за растителна защита. Проблемът е изключително важен поради способността на редица пестициди да персистират с години в околната среда. Реституирането на земите, влизаци в санитарно-охранителните зони на питейните водоизточници и неправилното използване на пестицидни препарати създават реална предпоставка за допълнително замърсяване на водите.

Тревожен е проблемът с трайното и масивно антропогенно замърсяване с нефтопродукти на повърхностните и подземните води в районите на гр. Плевен и близките населени места, последица от дългогодишните дейности по търсене и добив на нефт, както и в района на "Нефтохим" - Бургас, в резултат на преработката на нефтопродукти.

Резултатите от проучванията за вторично замърсяване на питейните води с трихалометани доказват наличие на концентрации от 0,1 до 26,3 мкг/л. Относително най-голямо е количеството на хлороформ, следван от дихлорбромметан и дибромхлорметан, като бромформ се доказва рядко. Средното съдържание на трихалометани във водите на речни и подземни водоизточници е незначително - съответно 3,8 и 5,4 мкг/л. С относително висок потенциал за образуването им се очертават само язовирите "Ясна поляна", "Камчия" и "Искър".

Средно за страната процентът на нестандартните проби води по микробиологични показатели надхвърля допустимата от СЗО и Европейския стандарт граница за нестандартни резултати от 5%. За 1995 г. той е 8,44%, а за 1996 г. - 7,68%. За някои региони (Хасково, Смолян, Перник) отклоненията са значителни (до 25%) и се дължат главно на ниското равнище на дезинфекционна

обработка на питейните води, при което въобще не се постига необходимото адекватно дозиране на дезинфекционния агент, постоянство и ефективност на обеззаразяването. Потвърждение на тези данни са и наблюдаваните епидемични ситуации от аеромонаден гастроентерит, хепатит "А", ентероколити в Благоевград, Батак, Смолян, Мадан, Чепеларе, Перник, Петрич в периода 1991 - 1995 г. Пряка диагностика в питейната вода на патогенни щамове E. coli (O6 и O168) е установена еднократно в карстов водоизточник.

Полезната роля на минералните води се проявява и реализира предимно в сферата на курортното дело за балнеолечение, профилактика и рехабилитация, стопански туризъм и нуждите на бутилиращата промишленост. В България има над 170 находища на минерални води. От тях 70 са обявени за такива с национално значение. Повечето са проучени през 60 - 70 те години и изградените

съоръжения са вече амортизирани. Липсата на достатъчно средства за периодичната подмяна и поддръжка на инженерните системи, обуславя тяхното незадоволително състояние.

Общото количество на отведените отпадъчни води в повърхностните водоеми и морето от наблюдаваните стопански единици и от обществената канализационна система се оценява на около 1200 млн. м³/годишно, като количеството на отведените неprecистени производствени и битови отпадъчни води възлиза на около 40%.

Броят на населените места с изградени канализационни мрежи е 277, което представлява 70,2% от градове и 2,16% от селата.

В страната действат 61 селищни пречиствателни станции за отпадни води, от които 50 с биологично и 11 с механично пречистване.

ПРИОРИТЕТИ

- Хармонизиране на цялостното законодателство по водите с правото на ЕС и СЗО.
- Осигуряване на достатъчни количества вода за пиене за населението
- Недопускане влошаване качествата на водите, предназначени за пиене от вече реално съществуващото състояние.
- Осигуряване на бактериално безопасна вода за населението.
- Предотвратяване замърсяването на водите с опасни вещества, съгласно препоръките на ИКЕ.
- Наблюдение и контрол на качествата на повърхностните, подземните и термоминералните води, съгласно новите нормативи, хармонизирани с изискванията на Европейския съюз.

ДЕЙСТВИЯ

3.1.1 Поетапно изготвяне и приемане на нормативните актове, свързани с осигуряване качеството, опазването и рационалното ползване на водите, чрез пренасяне изискванията на директивите на ЕС в областта на водите и препоръките на СЗО.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МРРБ, МЗГ

3.1.2. Актуализация на критериите, методите и съществуващата система за мониторинг на количеството и качеството на повърхностните и подземните води в съответствие с тези в Европейския съюз и осигуряване дейността на системата.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗГ, МРРБ, НИМХ

3.1.3. Постигане на 95% стандартност на питейните води по микробиологични показатели чрез осигуряване на адекватност, постоянство и ефективност на дезинфекционния процес.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МРРБ, общините

3.1.4. Намаляване с 25% броя на населените места с "режимно водоснабдяване" и осигуряване на непрекъснато, в достатъчно количество и с оптимални качества питейна вода чрез включване на нови водоизточници и постепенна подмяна на износената водопроводна мрежа.

Срок: 2003-2005 г.
Изпълнител: МРРБ, общините

3.1.5. Категоризиране на подземните води по критерий хидрогеоложки обусловена "уязвимост" към замърсяване.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МОСВ

3.1.6. Преустройство водоползването за технологични нужди в оборотни цикли и ограничаване дейността на замърсяващи производства в райони с хидрогеоложки "уязвими" води.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МОСВ, МИ, НИМХ

3.1.7. Провеждане на насочени проучвания по замърсяването на водите с пестициди в райони с интензивно земеделие.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ, МЗГ, ДА "ГЗ"

3.1.8. Актуализиране на изискванията към фермерските общности и частни стопани за безопасно приложение на пестициди, органични и минерални торове около питейни водоизточници и хидротермални находища.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ, МЗГ, общините

3.1.9. Поетапно въвеждане на система за качествен контрол на извършените химични и микробиологични анализи на питейни води в това число на трапезни минерални води

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗ

3.1.10. Изграждане на селищни пречиствателни станции в големите градове с изградени канализационни мрежи.

Срок: 2006 г.
Изпълнител: МРРБ, общините

3.1.11. Довършване и пускане в експлоатация на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, които са в напреднал стадий на строителство.

Срок: 2006г.
Изпълнител: МОСВ, общините

3.1.12. Осигуряване необходимите действия за ратификация на Протокола "Вода и здраве", подписан от Министъра на околната среда и водите през юли, 1999 год. в Лондон.

Срок: 2002 г.
Отговорник: МОСВ

3.2. ВЪЗДУХ

ЦЕЛИ

- *Да се намали здравния риск от атмосферното замърсяване, чрез свеждане нивото на замърсителите на въздуха в населените места до нивата, препоръчани от СЗО за Европейския регион.*

(ЕПДОСЗ, т. 168)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Наблюдението и контролът върху състоянието на атмосферния въздух се осъществяват от Националната система за екологичен мониторинг (НАСЕМ). Тази система съществува от 1972 г. и обхваща 37 населени места със 66 стационарни пункта. От тях 50 са с ръчно пробонабиране и 16 са автоматични. Ръчното пробовземане с последващ анализ създава по-голяма натовареност на системата по отношение на време, персонал, транспорт, реактиви и апаратура. Наблюдението се осъществява и от 6 мобилни станции

В периода след 1989 г. е налице значително намаляване на емисиите на атмосферни замърсители, а оттам и подобряване качеството на въздуха в населените места. Главните причини са спад на промишленото производство и енергопотреблението и взетите конкретни екологични мерки. Наред с това, очакваното икономическо оживление и растеж през следващите години могат да компрометират подобрението в качеството на атмосферния въздух, ако не бъдат предприети по-нататъшни действия за закрепване на резултатите и не бъдат приложени нови подходи и механизми на управление, свързани с реструктурирането на икономиката в прехода ѝ към пазарно-ориентирано стопанство.

Въпреки положителните тенденции, голяма част от населението живее в райони, определени като "горещи точки", разположени в най-засегнатите въздушни басейни. В тях концентрациите на атмосферни замърсители, застрашаващи здравето и благосъстоянието на населението, са високи. Проблемите в "горещите точки" се дължат основно на емисиите на олово, арсен, кадмий и други тежки метали - Пловдив - Асеновград, Кърджали, Златица, Пирдоп; на прахови частици и серен двуокис - в посочените градове и в Димитровград, Гълъбово, Перник, Бургас - Камено, Плевен, София - Кремиковци, Девня. Съществуват и локални проблеми, дължащи се на емисиите на амоняк, въглеродороди, сероводород и фенол - Никопол, Враца, Русе, Силистра, Бургас и др.

Продължаващата масова употреба на оловосъдържащ бензин в съчетание с разрастването и физическото остаряване на автомобилния парк

допринася значително за замърсяването на атмосферния въздух с олово и азотни окиси.

Нискокачествените горива, използвани в домакинствата и някои предприятия на енергетиката, са сериозен замърсител с локално значение.

В повечето населени места средногодишните концентрации на прах са над пределно - допустимата норма. Има населени места, в които почти липсват значими източници на емисии на прах, но той има съпоставимо високи концентрации в сравнение с населени места с големи източници (причините най-често са от благоустройствен характер). Фактическото положение се утежнява от задържането му във височина поради затворения характер на някои полета ("прахова шапка"), като Софийското, Пирдопското и др. През последните години не се наблюдава значима тенденция към намаляване на съдържанието му в атмосферния въздух.

Средногодишните нива на серен двуокис покриват много голям спектър - от концентрации, незастрашаващи здравето на населението до концентрации над допустимата норма. Най-силно са замърсени районите на Елисейна, Димитровград, Кърджали, Перник, Златица и Пирдоп, Елисейна. Проблемите, свързани със здравето се усложняват и от факта, че в районите с високо съдържание на серен двуокис в атмосферния въздух, концентрацията на прах също е висока. Райони с комбинирано замърсяване са на Източно - Маришкия енергиен комплекс, Кърджали, Пирдоп - Златица, КЦМ Пловдив и Димитровград. Като цяло за страната се наблюдава известна тенденция към намаляване съдържанието на серен двуокис в атмосферния въздух.

Проблем е тенденцията към увеличаване съдържанието на азотен двуокис в атмосферния въздух на големите населени места, който ще се задълбочава с нарастване броя на личните МПС (София, Пловдив и други големи градове).

Процентът на дните, в които е превишена средноденоношната пределно - допустима концентрация на оловни аерозоли е висок в населените места, разположени в близост до

металургичните комбинати (Кърджали, Асеновград, Долни Воден и Куклен).

Средногодишните концентрации на сероводород са високи в близост до големите металургични, химически и нефтохимически предприятия.

Атмосферното замърсяване, наред със съпътстващите компоненти и фактори на околната среда, социално-битовите условия, начина на живот и наследствените фактори е от съществено значение за човешкото здраве. Връзката между заболяемостта на населението, контаминирането на въздуха и състава на питейната вода е проучвана в градовете, замърсени от промишлени източници и автомобилен транспорт: София, Пловдив, Русе, Бургас, Стара Загора, Варна, Девня, Кърджали, Асеновград, Средногорие, Перник, Свищов, Димитровград, Враца, Габрово, Силистра.

Анализът показва, че в сравнение със средната за страната, най-силно е увеличена заболяемостта на населението в градовете, интензивно замърсени от химическата, нефтохимическата и металургичната промишленост и районите с интензивен автомобилен транспорт.

Болестите на дихателната система са водещи в структурата на заболяемостта, както в страната, така и в изследваните градове. По-висока е заболяемостта в Никопол, Девня, Свищов, Димитровград, Асеновград, като най-силно е изразено в Девня и Асеновград. Увеличена е заболяемостта предимно от остри инфекции на дихателните пътища. Хроничните респираторни заболявания са увеличени както в градовете, замърсени от химическата и нефтохимическата промишленост (Девня, Бургас, Стара Загора), така и в райони на цветната металургия (Кърджали, Пловдив, Асеновград), а хроничният бронхит и емфизем преобладават в Девня и Свищов.

По-голяма честота на бронхиалната астма е налице в градовете с химическа промишленост (Девня, Бургас, Враца и Русе). Особено висока е астматичната заболяемост в Девня - повече от два пъти над средната за страната.

Заболяемостта от сърдечно - съдови заболявания се повлиява значително от замърсяването на околната среда в районите на химическата промишленост, металургията и в селищата с интензивен автомобилен транспорт.

Замърсяването на въздуха с органични и неорганични канцерогени допринася за значително нарастване честотата на злокачествените новообразувания

Главни рискови райони по отношение на репродуктивното здраве са: Кърджали, Русе, Свищов, Стара Загора, Асеновград, Златица - Пирдоп. Налице е известна специфика в доминиращия вид репродуктивни патологии в зависимост от характера на промишленото замърсяване. Токсикозите на бременността преобладават в районите на цветната металургия (Кърджали, Асеновград, Златица, Пирдоп, Пловдив). От селищата на химическата промишленост те са увеличени в Свищов и Димитровград. Нарушенията на пренаталното развитие, водещи до гибел на плода, както и вродените аномалии и недоносеността са най-чести в градове от райони на химическата промишленост (Свищов, Русе, Стара Загора), следвани от оловно-цинковата промишленост (Кърджали, Асеновград). Перинаталната заболяемост и смъртност показват, че здравното състояние на новородените е влошено и в едните и в другите райони, като водещи са Стара Загора, Кърджали, Русе, Враца, Златица, Пирдоп.

В най-интензивно замърсените с тежки метали райони (тези на цветната металургия), съдържанието на олово и кадмий в организма на деца от предучилищна възраст и ученици свидетелства за наличие на здравен риск.

Трансграничният пренос на химични замърсители допринася за замърсяването на атмосферния въздух в крайдунавските градове (Русе, Силистра, Никопол), където освен негативно влияние върху здравния статус на населението, се влошава и качеството на живота поради неприятните сензорни усещания, предизвикани от атмосферни замърсители. Замърсяването на въздуха води до увеличаване на остри и хроничните дихателни заболявания, както сред детското, така и сред възрастното население.

Изложените данни показват, че замърсяването на околната среда оказва негативно влияние върху здравето на населението, проявяващо се с увеличаване на заболяемостта. Най-изразено е това влияние в екологично-застрашените райони. Замърсители с водещо рисково значение са тежките метали (олово, хром, манган), арсен, кадмий и серните газове (сероводород и серен двуокис).

Съществуват вече много експериментални и епидемиологични данни за вредното въздействие на атмосферните замърсители върху имунната система, водещо до потискане или разстройване на нейните функции, с резултат нарастване на инфекциозната заболяемост и степента на алергизация

ПРИОРИТЕТИ

- Хармонизиране на законодателството с това на ЕС. Осигуряване на необходимите правни и административни условия за предотвратяване и намаляване на атмосферното замърсяване в населените места и осигуряване на оптимални условия за здравето на населението.
- Създаване на необходимите условия за използване на най-добрите технологии. Провеждане на самоконтрол и информиране от страна на осъществяващите дейности с отделяне на вредни вещества в атмосферния въздух.
- Актуализиране на нормите (стандартите) за качеството на атмосферния въздух и концентрациите на вредни вещества в отпадъчните газове, с цел поетапно доближаване до препоръчаните от СЗО и ЕС.
- Усъвършенстване на националната система за контрол на качеството на атмосферния въздух.
- Развитие на информационна база данни за основните емисии от неподвижни и подвижни източници (с особено внимание към моторните превозни средства, интегрираща здравни показатели и показатели за състоянието на атмосферния въздух, като основа за вземане на управленчески решения.
- Разширяване на научно-приложните проучвания за оценка на здравния риск от атмосферното замърсяване и неговото управление.
- Повишаване квалификацията на специалистите.

ДЕЙСТВИЯ

3.2.1 Разработване на Национални програми и планове за етапно снижаване на емисиите на серни и азотни окиси, прах, тежки метали и специфични органични замърсители от стационарни и мобилни източници

Срок: 2002-2010г.
Изпълнител: МОСВ, МИ, МТС, МВР
МЕЕР, ДАЕЕ

3.2.2. Разработване и въвеждане на система от ценови, данъчни и митнически мерки за увеличаване производството, вноса и употребата на безоловни бензини.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МОСВ, МФ

3.2.3. Поетапно намаляване, прекратяване или замяна употребата на твърди и течни горива с високо съдържание на сяра.

Срок: 2002-2010г.
Изпълнител: МОСВ, МЕЕР, МИ, МФ, общините

3.2.4. Актуализиране на нормативните актове за нормиране на емисиите от действащи и нови стационарни обекти.

Срок: 2005г.
Изпълнител: МОСВ

3.2.5. По-нататъшно хармонизиране на нормите за качество на атмосферния въздух (ПДК) с изискванията на рамковата директива на Европейския съюз и следващите дъщерни директиви (въглероден окис, бензин, полиароматни въглеводороди, тежки метали, респираторен прах – фини прахови частици (2,5)).

Срок: 2003г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ

3.2.6. Актуализиране на допустими концентрации на специфични за страната или отделни райони атмосферни замърсители в съответствие с препоръките на СЗО.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ

3.2.7. Разработване на програми за подобряване качеството на атмосферния въздух в райони с превишаване на установените норми.

А. Разработване и утвърждаване на инструкцията за разработване на програмите

Срок: 2002г.
Изпълнител: МОСВ

Б. Разработване на регионални програми

Срок: 2003-2005г.
Изпълнител: общините

3.2.8. Хармонизиране на методите за мониторинг качеството на въздуха с регламентираните в ЕС или водещите европейски страни.

Срок: 2002
Изпълнител: МОСВ, МЗ

3.2.9. Разработване на наредба за типово одобрение на МПС, в т.ч. и нормите за емисии, хармонизирани с изискванията на ЕС

Срок: 2002
Изпълнител: МТС

3.2.10. Провеждане на епидемиологични проучвания за оценка на здравния риск и неговото управление в екологично застрашените райони на страната (райони на цветната металургия, химическото и нефтохимическото производство, трансгранично замърсените райони и столицата) с акцент върху най-уязвимите групи от населението (деца и подрастващи, бременни жени и хронично болни хора)

Срок: 2005г.
Изпълнител: МЗ

3.2.11. Актуализиране на зоните в България с повишен здравен риск, дължащ се на замърсяване на атмосферния въздух

Срок: 2002
Изпълнител: МЗ, МОСВ

3.3. ХРАНИ

ЦЕЛИ

- Да се снижи до възможния минимум заболяемостта от стомашно - чревни инфекции, дължащи се на биологично замърсени храни.
- Да се даде приоритет на проблема за осигуряване на безопасността на храните във всеки етап от процеса на производство и разпространение - от производителя до консуматора.
- Да се подобрят познанията на обществото за безопасността на храните.

(ЕПДОСЗ, т. 185)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Замърсяването на храните с микроорганизми, едноклетъчни и многоклетъчни паразити, биотоксини, химични и радиоактивни елементи е от решаващо значение за качеството, биологичната им стойност и тяхната безопасност за здравето на консуматорите.

Специфичните особености на индустриализация на страната и интензификацията на селскостопанското производство през последните пет десетилетия, както и екстензивното развитие на производството и търговията с храни, след 1989 г. доведоха до проблеми със замърсяването на храните с химични и биологични контаминанти - тежки метали, пестицидни остатъци, ветеринарни препарати; антибиотици, бактерии; паразити, микроскопични гъбички и техните токсични метаболити - микотоксините.

Хранителните заболявания (токсикоинфекции, инфекции и интоксикации) продължават да бъдат проблем на здравеопазването. Регистрацията и диагностиката им са непълни. Заболяемостта от салмонелози, стафилококови ентеротоксикози и други инфекции с неизяснена етиология показват нарастване през последните години. Наблюдава се и увеличение броя на случаите от ботулизъм и трихинелоза, заболявания сравнително редки в миналото. Недостатъчни са данните относно разпространението на хранителни заболявания, причинени от Кампилобактер, листерии и др., поради липса на материални ресурси за използване на съвременни и бързи методи за диагностика.

От токсичните метали като замърсители на храни, водещи са кадмият и оловото. Доказват се високи концентрации на тези тежки метали в изследвана продукция, произведена в райони с черна и цветна металургия (Кремиковци, Златица, Пирдоп, Пловдив, Кърджали). Констатира се високо съдържание на олово в растителни продукти, отглеждани в сто метровата зона покрай пътни магистралаи.

Все още употребата на пестицидни и ветеринарни препарати и антибиотици в

растениевъдството и животновъдството, не е достатъчно регламентирано. Не се спазват задължителните карантинни срокове при добива на растителна и животинска продукция, както и изискванията за правилното ѝ съхранение. Необходима е действаща национална система за мониторинг на пестицидни остатъци, ветеринарни препарати, антибиотици и микотоксини в храните, както и съвременна методология и апаратурно осигуряване, които да позволяват определянето им като цяло или на отделни техни представители като замърсители.

Добавките и спомагателните вещества, които се използват при производството на храни, при неправилна употреба могат да бъдат потенциално опасни за здравето на консуматорите. Актуализирането на Наредба № 45 на МЗ от 1995 г. за хигиенните изисквания към добавките в хранителните продукти и хармонизирането ѝ с директивите на ЕС в тази област, ще даде възможност на производителите на храни да реализират добра производствена практика на европейско ниво. Широката гама добавки, които се разрешават за употреба, създава предпоставки за злоупотреба с приложението им от недобросъвестните производители, които целят постигане на максимален и бърз ефект, прикриване на лошо качество, фалшификация. Това изисква обезпечаване на контролните лаборатории с необходимата съвременна апаратура за идентификация и определяне на чистотата на разрешените добавки, каквато понастоящем липсва.

Законовата и подзаконовата нормативна уредба, касаеща безопасността на храните е в процес на хармонизация с директивите на Европейския съюз, препоръките и нормите на Кодекс Алиментариус и с методите на ИСО. Важен момент в този процес е приетият през 1999г. Закон за храните, публикуван в ДВ брой 90/15.10.1999 г.

Все още координацията на различните държавни органи, ведомства и неправителствени организации, свързани с производството, контрола и потреблението на храните е недостатъчна и

неефективна по отношение на техните отговорности и функции относно: разработването на законови и подзаконови нормативни актове и стандарти; упражняването на контрол върху добива, производството и продажбата на храни; мониторинга на замърсителите в храните; събирането на информация за възможните рискове за замърсяване на храната в хранителната верига и нейната оценка и др.

Все още не се разбира, приема и оценява, че производителите и търговците са тези, които носят основната отговорност за производството и продажбата на качествени и безопасни храни. Нагласата на самите тях, както и на обществото като цяло, е за безопасността на храните да отговарят контролните органи и да се разчита основно на ефекта на прилаганите от тях репресивни мерки. Резултатите от провежданата контролна дейност показват, че производители и търговци подценяват и пренебрегват рисковете, свързани с производството и предлагането на опасна за здравето храна. Хигиенната култура и професионалната квалификация на работещите в хранителните обекти не е на необходимото равнище.

Публикуваните през 1996 г. нормативни актове, регламентиращи хигиенните изисквания към

производството на храни и изискванията при приготвянето и предлагането им от заведенията за обществено хранене, са хармонизирани частично с Директива 93/43 на Съвета на Европейския съюз за хигиената на храните и препоръчителните правила за международно ползване - "Общи принципи на хигиената на храните" на Кодекс Алиментариус. Понастоящем се извършва тяхното актуализиране. С тези нормативни актове се въвежда системата за оценка на опасностите и техния контрол в критичните контролни точки при производството на даден хранителен продукт. Все още обаче, не е започнал процес на разработване на такава система в различните отрасли при производството на храни. Производители и контролни органи не са обучени по отношение познаване на принципите и приложението на СОККТ системата.

Обществото обикновено оценява и се безпокои повече за рисковете от химично замърсяване на храната, отколкото от нейното биологично замърсяване. Потребителите недооценяват необходимостта от вземането на предпазни мерки срещу попадането и развитието на микроорганизми в храната при приготвянето ѝ в домашни условия, което може да доведе до хранителни заболявания. Липсва информираност на населението и по отношение безопасността на храните.

ПРИОРИТЕТИ

- Хармонизиране на националното законодателство в областта на безопасността на храните.
- Засилване и укрепване на системата за контрол на храните.
- Обезпечаване безопасността на храните в цялата хранителна верига, от производителя до консуматора.
- Усъвършенстване на връзките с неправителствените организации, обществеността и обучението на населението за здравословно и безопасно хранене.

ДЕЙСТВИЯ

3.3.1. Разработване на нови и актуализиране на съществуващите законови и подзаконови нормативни актове, регламентиращи изискванията за безопасност на храните:

Срок: 2003 г.
Изпълнители: МЗ, МЗГ, МИ, ДА"СМ"
Федерация на потребителите

3.3.2. Актуализиране и хармонизиране на методите за лабораторен контрол на храните (микробиологичен, химичен и др.) със стандартите на ИСО, ЕС и др.

Срок: 2003 г.
Изпълнители: МЗ, МЗГ

3.3.3. Изграждане на Национална информационна система за безопасността на храните.

Срок: 2003 г.
Изпълнители: МЗ, МИ, ДА"СМ", МЗГ

3.3.4. Внедряване на единна за страната методология за оценка на риска от реалното постъпление на замърсители и добавки с храната.

Срок: 2002 г.
Изпълнители: МЗ, МЗГ

3.3.5. Създаване на съвременна национална система за мониторинг на химичните и биологичните замърсители в храните, обхващаща всички етапи на техния добив, преработка, разпространение, съхранение, продажба и употреба.

Срок: 2004 г.
Изпълнители: МЗ, МЗГ

3.3.6. Разработване и приложение на национална система за квалификация и обучение на производителите и търговците на храни по въпросите, свързани с познаването на принципите и приложението на системата за оценка на опасностите и техния контрол в критичните контролни точки при добива, производството на даден хранителен продукт и търговията с храни.

Срок: 2003 г.-2006г.
Изпълнители: МИ, МЗГ, МЗ

3.3.7. Съгласуване на разработените системи за оценка на опасностите и техния контрол в критичните контролни точки при добива, производството и търговията с храни.

Срок: 2005 г.
Изпълнители: МЗ, МИ

3.3.8. Изготвяне и разпространение сред населението на информационни материали по проблемите на замърсяването на храните и приготвяне на безопасна храна в домакинството.

Срок: 2003 г.
Изпълнители: МЗ

3.4. ПОЧВА

ЦЕЛИ

- *Да се сведе до минимум замърсяването на почвите и постепенно да се пристъпи към възстановяване на вече увредените почви.*
- *Да се намали и сведе до минимум здравният риск от почвеното замърсяване.*

(ЕПДОСЗ, т. 200)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Почвите са акцептор на всички вредни въздействия в околната среда и като такива създават потенциален риск за здравето на населението.

Наблюдението и контролът върху състоянието на земите и почвите се осъществява от Националната система за екологичен мониторинг.

Основни източници на замърсяване на почвите са промишлеността, неправилната употреба на химични средства за растителна защита, напояване със замърсени води, транспорта и други дейности. В резултат от дейността на тези източници, част от почвите в България са замърсени с тежки метали, персистентни органични замърсители, нефтопродукти, радионуклиди и др., като се наблюдава и киселяване, засоляване на някои от тях.

Регистрирани са 449 хил. дка замърсени площи с тежки метали и металоиди, като 81.6 хил. дка са замърсени пет пъти над ПДК. 10 хил. дка са замърсени с естествено радиоактивни елементи от уранодобива. Регистрирани са почти 1.3 хил. дка замърсени с нефтопродукти и около 2.5 хил. дка, засолени площи от промишлената дейност.

Пестицидите като замърсители се числят към групата на непредотвратимите химични замърсители - циркулират и кумулират в различните звена на

биологичната верига. Тревожен е фактът, че все още се регистрират остатъчни количества на забранени от много години пестициди в почви и растителна продукция.

Наблюдава се трайно съдържание в почвата на дългоживеещия радиоактивен елемент Цезий 137 вследствие аварията в Чернобилската АЕЦ.

В райони с по - значително замърсяване на почвата с тежки метали - Пловдивски, Златишки, Пирдопски, Кърджалийски, Софийски и др. са определени и основните екологични вериги, транспортиращи замърсителите до човека. В резултат на проучванията, би могло да се обобщи, че средно най-замърсени с тежки метали са площите в три-четири километрови зони около крупни промишлени обекти. Традиционно за страната е, че в тези рискови зони се развива активно земеделие, а и често в тях попадат и населени пунктове. Изследвания доказват повишено съдържание на олово в кръв и други биологични среди на подрастващи, както и промени в някои биохимични показатели. Доказано е динамично натрупване на тежки метали в организма на население в региони със замърсени почви.

ПРИОРИТЕТИ

- Усъвършенстване на националното законодателство в областта на опазването на почвите като природен ресурс
- Усъвършенстване на мониторинга, системата за контрол и прогноза на качеството на земите и почвите.
- Провеждане на повсеместни възстановителни мероприятия при замърсените земи, вкл. въвеждане на адаптивно земеделие.
- Разширяване проучванията за оценка на здравния риск, вследствие почвеното замърсяване и неговото управление.

ДЕЙСТВИЯ

3.4.1. Актуализиране и допълване на съществуващата нормативна база за оценка качеството на земите и почвите, основаваща се на актуализирани подходи за комплексно нормиране - нови екотоксикологични изследвания, в зависимост от предназначение на почвите (земеползване), здравен риск и т.н.

Срок: 2002г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МЗГ, ИАПР

3.4.2. Създаване и поддържане на кадастър на замърсените земи- мониторинг и информационна система

Срок: 2002г.
Изпълнител: МОСВ, МЗГ, ИАПР

3.4.3. Разработване на методика за здравно- екологична оценка и риск от минали замърсявания на почвите с тежки метали и металоиди

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ, МЗГ, ИАПР

3.4.4. Разработване на рехабилитационни програми за замърсените земи с т. метали, съчетани с принципите за устойчиво развитие и управление на земите и земеползването в регионите: Кремиковци, Асеновград, Кърджали, Пирдоп- Златица и Елисейна, като част от програмите за отстраняване на минали екологични щети на дружествата от съответните региони.

Срок: 2002г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МЗГ, ИАПР

3.4.5. Разработване на система от преференциални стимули за въвеждане на адаптивно земеделие при замърсени почви.

Срок: 2006 г.
Изпълнител: МЗГ, МФ, ИАПР

3.4.6. Картиране по степени на замърсяване на земите и почвите с тежки метали и металоиди, персистентни органични замърсители и други вредни вещества.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗГ, МОСВ, ИАПР

3.4.7. Определяне на критични натоварвания за киселяващи замърсители на почвите.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МЗГ, Институт по почвознание, ИАПР

3.4.8. Определяне на критични натоварвания за тежки метали.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МЗГ, ИАПР

3.4.9. Усъвършенстване на националната система за мониторинг на качеството на земите и почвите и свързания с тях здравен риск. Разработване и внедряване на модул "Почви" към Националната информационна система по околна среда-здраве и заразни болести.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МЗ, МЗГ, МОСВ, ИАПР

3.5. ОТПАДЪЦИ

ЦЕЛИ

- *Да се осигури безопасното и безвредното изхвърляне на битовите и производствените отпадъци, с цел защита здравето на работниците и обществото по време на тяхното събиране, транспортиране, обезвреждане и окончателното им депониране.*
- *Да се сведе до минимум производството на отпадъци като се стимулира рециклирането, повторната употреба и възстановяването на енергията.*
- *Да се идентифицират замърсените места, да се оценят рисковете, които те представляват за здравето и околната среда и да се намалят или отстранят неприемливите рискове.*

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Един от недостатъчно проучените източници на замърсяване са различните видове отпадъци (битови, производствени, опасни, вкл. болнични отпадъци) и тяхното негативно влияние върху природата и населението. Съществен проблем е съхранението на радиоактивните отпадъци от дейността на АЕЦ “Козлодуй”. Хранилището за радиоактивни отпадъци край с. Нови хан не отговаря на съвременните

Въвеждането на пазарни механизми в страната стимулира най-пълното оползотворяване на използваните суровини, внедряването на малкоотпадъчни и безотпадъчни технологии, рециклирането на отпадъците в предприятията и употребата на по-евтините вторични суровини.

Наред с традиционното използваните вторични суровини, вече се оползотворяват частично и образуваните при производствената дейност шламове от черната и цветна металургия, доменните шлаки, металургичния прах, варовата пепелина, отпадъчните влакна от производството на целулоза и др.

Въпреки това, количествата на годишно генерираните отпадъци е голямо

Резултатите от проучвания в страната през последните години и особено в “горещите райони” - тези с развита промишленост на цветната и черна

металургия, химическата промишленост, нефтодобивна и нефтопреработваща промишленост, са основа за комплексни мероприятия по оценка на здравния риск от замърсената с различни отпадъци терени

Извършени са и епидемиологични проучвания, които имат ограничен характер в сравнение със значителния брой райони, в които следва да се извършат проучвания за определяне на здравния риск. Това положение в значителна степен е свързано и с ограничения брой специалисти в хигиенната наука и практика, притежаващи необходимата квалификация по хигиена на почвата.

Повечето от съществуващите инсталации за изгаряне на болничните отпадъци не отговарят на съвременните изисквания и са вторичен фактор за замърсяване на околната среда и крият реална възможност за неблагоприятни здравни ефекти.

Констатирано е и натрупване в растителна продукция на неорганични и органични вещества, които чрез оттичащите се води от неправилно организирани сметища мигрират в повърхностните и подземните води и от там в растенията. Предполага се, че чрез използваната за храна от населението растителна продукция се създават предпоставки и за натрупване на определени химически вещества в организма на човека.

ПРИОРИТЕТИ

- Разработване и приложение на ефективни управленски действия по отношение отпадъците с цел намаляване до минимум вредното им въздействие върху здравето и околната среда.
- Въвеждане на икономически стимули за производствените предприятия и населението за максимално оползотворяване на отпадъчните продукти.

ДЕЙСТВИЯ

3.5.1. Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъците в градовете София, Пловдив, Варна и Бургас. Провеждане на широка кампания за повишаване съзнателността на гражданите, като участници в приложението на тази система.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МРРБ, общините, МОСВ, МФ, МЗ, МИ

3.5.2. Доизграждане на системата за разделно събиране на опасни болнични отпадъци.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, общините, МИ и МФ

3.5.3. Изграждане на национален център за третиране на опасни отпадъци.

Срок: 2006г.
Изпълнител: МОСВ, МРРБ, МЗ, МИ, МФ

3.6. ЙОНИЗИРАЩИ И НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

3.6.1. Йонизиращи лъчения

ЦЕЛ

• Да се сведе облъчването на населението до възможния минимум, на базата на единна стратегия и политика за радиационна защита.

• Да се насърчи участието на обществеността при обсъждане и вземане на решения по екологични въпроси, свързани с опасността от облъчване с йонизиращи лъчения.

(ЕПДОСЗ, т. 211)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Радиационната обстановка в Република България основно се обуславя от последствията от дейността на уранодобивната и уранопереработвателната промишленост, функционирането на атомната електроцентрала "Козлодуй", дейността на ТЕЦ на твърдо гориво (въглища), производството и използването на фосфорни торове.

Други дейности, свързани с използването на източници на йонизиращи лъчения (за рентгенова и радиоизотопна медицинска диагностика и използване на радиоактивни изотопи в промишлеността, науката, образованието и други), не предопределят значимо радиоекOLOGично въздействие.

Особен момент във формирането на радиационната обстановка представлява радиоактивното замърсяване на територията на Република България вследствие аварията в атомната електроцентрала в Чернобил. В резултат на това беше регистрирано неравномерно отлагане на изкуствени радиоактивни елементи - продукти на делене и активация. Най-засегнати в радиационно отношение бяха някои райони от Южна България (Пловдивска и Хасковска области). От 1986 г. в тези райони се провежда системен контрол върху съдържанието на техногенните радионуклиди във въздух, почви, хранителни продукти в тези райони.

С Постановление на Министерския Съвет на Р. България от 1991 г. уранодобивът в нашата страна е прекратен. Всички обекти са в състояние на ликвидация, рекултивация или консервация.

За времето от възникването на урановата промишленост до нейното закриване през 1992 г. на територията на нашата страна са проучени и разработени над 30 уранови местонаходища и са функционирали два преработвателни заводи. В резултат от проучвателната и производствена дейност са нарушени 17 811 дка земи. Образувани са над 300 скални насипа (около 14 млн. тона), съдържащи естествени радионуклиди със сумарна активност 33 ТБк. Изградени са 3 хвостохранилища за радиоактивни отпадъци от преработка на уранови

руди, в които са събрани 16 млн. тона отпадъци с обща активност 3,2 ПБк.

В районите, замърсени в една или друга степен от уранодобива, живеят около 135 000 души. Основните радиационни фактори, определящи външното и вътрешно облъчване на населението са свързани с наличието на естествени радиоактивни елементи в насипите, рудничните отпадни води, шламовата и пясъчна фракции в хвостохранилищата, дебалансни води, пластовите и повърхностно течащи води от подземни и открити рудници и др. Годишната колективна ефективна доза за контингента лица от посочените радиационни фактори е около 410 чов-Св/г.

Потенциален радиоекOLOGичен проблем представлява атомната електроцентрала "Козлодуй". Нормалната и експлоатация е свързана с изхвърляне в атмосферния въздух на изкуствени радионуклиди (предимно във вид на благородни газове, аерозоли и радиоактивен йод), както и с течни радиоактивни изхвърления в р. Дунав. Експлоатацията на атомната електроцентрала се свързва и с получаване на радиоактивни отпадъци. Провежданият от 1972 г. системен радиационен контрол на обекти от сухоземната екосистема в района на АЕЦ "Козлодуй" не показва стойности, отличими от фоните.

Извършените радиационни изследвания на водната екосистема в района на АЕЦ "Козлодуй" свидетелстват за незначително въздействие на централата върху р. Дунав, като промените в радиационния статус остават в границите на нормативните изисквания.

Дозовото натоварване на населението в района около АЕЦ "Козлодуй" вследствие на външно и вътрешно облъчване, оценено с помощта на моделно-математични методи, представлява около 0,1 % от фоновата стойност на годишната ефективна доза от естествения радиационен фон.

Функционирането на ТЕЦ на твърдо гориво е свързано и с техногенно усилване на радиационния фон в районите на разположението им в резултат на

повишаване концентрацията на естествени радионуклиди в хода на технологичния процес. Най-висока концентрация има в изхвърлената пепел. Районите, засегнати от влиянието на ТЕЦ са обект на системен радиационен контрол.

Един от най-значимите фактори на радиационното въздействие върху населението е вътрешното облъчване от радон в помещенията и в

райони на уранодобивната и уранопреработващата промишленост. За оценка на този радиационен фактор на жизнената среда е необходимо провеждането на системни проучвания и създаване на нормативна база.

Липсва национална концепция за съхраняване на радиоактивни отпадъци.

ПРИОРИТЕТИ

- Определяне на здравния риск за населението, живеещо в близост с уранодобивни обекти.
- Внедряване на програми за намаляване облъчването на населението от инхалаторното постъпление на радона.
- Осигуряване на нивото на радиационна безопасност и провеждане на системен контрол за влиянието на АЕЦ върху околната среда, населението от прилежащите райони и персонала при нормален експлоатационен режим.
- Провеждане на проучвания във връзка с техногенното усилване на радиационния фон.
- Изготвяне на национална програма за безопасно съхраняване на радиоактивни отпадъци.
- Определяне на рискови групи от населението изложени на допълнително облъчване от използването на различни източници и внедряване на нови методи за провеждане на адекватен биомониторинг.

ДЕЙСТВИЯ

3.6.1.1. Проследяване в динамика мощността на дозата на радиационния гама-фон и определяне границите на районите с техногенно усилване

Срок: 2003 - 2005
Изпълнител: МЕЕР, МЗ, МОСВ

3.6.1.2. Определяне съдържанието на естествени радионуклиди (уран, радий, торий и разпадните им продукти) в околната среда (атмосферен въздух, въздух в жилищни помещения, води, почви, растителност, храни и др.)

Срок: 2003-2005г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ

3.6.1.3. Определяне концентрацията на радон в районите от обекти на урановата промишленост на открито и в помещения.

Срок: 2003 - 2005
Изпълнител: МОСВ, МЗ

3.6.1.4. Определяне на зони с техногенно усилване на радиационния фон около големите ТЕЦ. Оценка на облъчването на населението и на радиационния риск.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ

3.6.1.5. Възстановяване на най-засегнатите терени около големите ТЕЦ.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МЕЕР, МИ, МЗГ

3.6.1.6. Проследяване съдържанието на естествени радионуклиди в организма: целотелесни измервания и анализ на биопроби

Срок: 2004г.
Изпълнител: МЗ

3.6.1.7. Извършване на проучване с цел нормиране съдържанието на естествени радионуклиди във фосфорни торове и създаване система за контрол на естествената радиоактивност на почви, третираны с тях.

Срок: 2003 - 2005 г.
Изпълнител: МЗ, МЗГ, МОСВ

3.6.1.8. Провеждане на системни проучвания за съдържание на радон в помещенията на различни типове и видове сгради от различни региони на страната. Създаване на нормативна база за ограничаване на облъчването в тях, чрез нормиране съдържанието на естествени радиоактивни елементи в строителни материали.

Срок: 2010 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ

3.6.1.9. Проучване, проектиране и изграждане на национално хранилище за радиоактивни отпадъци.

Срок: 2010 г.
Изпълнител: МЕЕР, МИ, МОСВ, КИАЕМЦ,
МЗ, МЗГ, БАН

3.6.1.10. Извършване на постоянно наблюдение на параметрите на околната среда в района на АЕЦ с цел оценка на дозовото натоварване на населението.

Срок: 2002 - 2005
Изпълнител: МЗ, МОСВ

3.6.1.11. Извършване на периодичен анализ на дозовото натоварване на персонала на АЕЦ и оценка на радиационния риск на отделни групи от него.

Срок: 2003 - 2005
Изпълнител: МЗ

3.6.1.12. Извършване на проучване здравното състояние на персонала от АЕЦ и на рискови групи от населението с оглед установяване влиянието на продължителната експлоатация на централата.

Срок: 2003 - 2005
Изпълнител: МЗ

3.6.1.13. Провеждане на епидемиологични проучвания за оценка на йонизиращите лъчения като рисков фактор за възникване на злокачествени новообразувания и увреждания на имунната система.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МЗ

3.6.1.14. Биомониторинг на рискови групи население, живеещо около обекти на ядрената енергетика, с оглед ранното откриване на индивиди с повишен риск за злокачествени заболявания и увреждания на имунната система и провеждане на необходимите профилактични действия.

Срок: 2003 - 2005
Изпълнител: МЗ

3.6.1.15. Разширяване и адаптиране на Програмата за създаване на национален регистър на професионално облъчените лица в България с оглед прилагането ѝ и от съответните отдели към ХЕИ в страната.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗ

3.6.1.16. Въвеждане на нормативни актове за оценка на здравното състояние на лица, работещи в среда на йонизиращи лъчения.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗ

3.6.2. НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

ЦЕЛ

- *Да се намали и ограничи здравния риск от въздействието на нейонизиращите лъчения*

(ЕПДОСЗ т. 211)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Нейонизиращите лъчения са едни от малко изследваните фактори на средата с неблагоприятно въздействие върху човека и недостатъчно изяснени механизми на биологичните им ефекти.

Нейонизиращите лъчения включват голям брой фактори, от които по-важни са следните: електростатично поле; постоянно магнитно поле; свръхнискофреототни електрически и магнитни полата; радиочестотни електромагнитни вълни; микровълни (свръхвисокофреототни електромагнитни вълни); инфрачервено лъчение; видима светлина; ултравиолетово лъчение; лазерни лъчения.

През последните 15-20 години бяха решени редица въпроси, свързани с оценката на експозицията, въздействието и риска за населението от някои нейонизиращи лъчения, като: бе въведен в начална фаза мониторинг на радиочестотните и микровълновите електромагнитни вълни в работната среда и населените места; разработени бяха методи за оценка на хигиенно-защитните зони около излъчвателите в населени места; създадена бе и се използва база данни за източниците на електромагнитни лъчения в работна и околна среда в национален мащаб; установени бяха рисковите контингенти, работещи и население, подложени на въздействието на различни нейонизиращи лъчения; бяха въведени критерии за оценка на професионалната заболяемост при въздействие с радиочестотни и микровълнови лъчения.

По-високи експозиции получават работещите и населението около летищата, електропроводи под високо напрежение в селищна среда и някои военни обекти, където се налага по-прецизно изследване на зоните на влияние на излъчващите системи и здравния риск за персонала и населението в околността.

Здравен риск от въздействието на нейонизиращите лъчения съществува при:

- работещите в: енергетиката, електрониката, комуникациите, технологиите, медицината, изчислителната и размножителната техника, леката и хранителната промишленост и др.;
- населението:
 - от облъчване със свръхнискофреототни полета от енергийните и електрозахранващи системи, от битови електрически уреди, с радиочестотни и свръхвисокофреототни вълни от радио-, телевизионни и други комуникационни системи и битови уреди;
 - от облъчване с оптични лъчения в естествена среда и в битови условия - УВ облъчване, персонални компютри и телевизионни приемници и др.;
 - от терапевтични, козметични и други намеси с нейонизиращи лъчения;

ПРИОРИТЕТИ

- Усъвършенстване на нормативната база за контрол и оценка на нейонизиращите лъчения.
- Усъвършенстване на контрола и оценката на здравния риск, създаван от нейонизиращите лъчения.
- Осигуряване на система за комуникация и управление на риска от въздействието на нейонизиращите лъчения.

ДЕЙСТВИЯ

3.6.2.1. Разработване на методика и създаване на система за мониторинг на национално ниво за част от нейонизиращите лъчения: свръхнискофреототни електрически и магнитни полета, радиочестотни, микровълнови и лазерни лъчения.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ

3.6.2.2. Изготвяне на наредба във връзка с хармонизацията и унифицирането на Българското законодателство с това на ЕС за оценка на експозицията на различни части от населението на нейонизиращи лъчения, както и за задълженията и правата на различни органи и населението за недопускане на вредното им въздействие.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ

3.6.2.3. Епидемиологични проучвания за оценка на риска от различни видове нейонизиращи лъчения върху работещи и население.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МЗ

3.6.2.4. Създаване на национална система за обучение в областта на възприятието, комуникацията и управлението на риска за здравето.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МЗ

3.6.2.5. Хармонизиране на нормативната база с тази на ЕС по отношение на контрола върху технологии, уреди, комуникационни системи, строителни действия и др.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗ

3.7. ШУМ

ЦЕЛ

- *Да се намали здравният риск от шумовото замърсяване чрез намаляване нивото на шума в населените места до нивата, препоръчани от СЗО за Европейския регион.*

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Акустичната обстановка в големите градове на страната, промишлените центрове и зоните за отдих, поражда сериозни основания за безпокойство. Непрекъснатото увеличаване на автомобилното движение и грешки, допускани в градоустройственото планиране, дават своето отражение върху шумовото натоварване на околната среда. Продължава застрояването на територии, разположени около шумни магистрали и булеварди, без да се осигурява подходяща строителна шумозащита; жилищните сгради се изграждат в непосредствена близост до съществуващи производствени обекти, като се нарушават регламентираните хигиенно - защитни зони.

Предвид съществената здравна значимост на фактора шум и широкото му разпространение в селищната среда, от 1972 г. у нас е изградена и действа Национална система за контрол, ограничаване и снижаване на градския шум под административното ръководство на Министерство на здравеопазването и оперативно действащите звена - НЦХМЕХ и ХЕИ в страната. Ежегодният контрол констатира превишаване на допустимите шумови

нива в градовете на страната, отчетливо неблагоприятна акустична обстановка в централните градски части, около транспортните магистрали и железопътния транспорт.

Неблагоприятната акустична обстановка в селищата, промишлените центрове и край големите пътни магистрали се формира от нарастващия трафик на МПС, неудачни градоустройствени решения и техническо изпълнение на строителство, без предвидена шумозащита на населението.

Контролът на шумовото замърсяване на големите градове в страната установява повсеместно превишаване на допустимите нива на шум (от 55 до 60 dB(A)) в рамките на 64%-86% от наблюдаваните пунктове. Преобладаващо е шумовото ниво от диапазона 68-72 dB(A) и 72-75 dB(A).

Здравният ефект от въздействието на градския шум е свързан със стресогенния му характер, засягането на всички органи и системи и неблагоприятното повлияване на основните човешки функции: обитаване, труд и отдих.

ПРИОРИТЕТИ

- Актуализиране на нормативната база за показателите на шума в съответствие с препоръките на СЗО и Европейската комисия.
- Осигуряване на контрол на нивото на шума в съответствие с регламентираните критерии и подходи в страните от Европейския регион.
- Намаляване нивото на шума в населените места и достигане до нива, осигуряващи оптимални условия за здравето на населението.

ДЕЙСТВИЯ

3.7.1. Актуализиране на националните норми за пределно допустими нива на шума в различните територии и зони в населените места и жилищните и обществени сгради.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МЗ

3.7.2. Хармонизиране на подходите и методите за мониторинг на летищния шум с регламентираните критерии в Европейския регион.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ

3.7.3. Изследване на здравния риск за населението, подложено на въздействието на авиационния шум от дейността на летище София и предлагане на мерки за намаляване на въздействието му.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ

3.7.4. Материално и кадрово обезпечаване на националната система за контрол, ограничаване и снижаване на градския шум.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗ

3.7.5. Разработване и внедряване на раздел "Шум" от Националната информационна система "Околна среда - здраве".

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МЗ, МОСВ

3.7.6. Разработване на програми за намаляване на шума, създаван от транспорта, като част от програмите на общините за развитие на транспорта

Срок: 2005
Изпълнител: МТС, МРРБ, общините

3.7.7. Актуализиране на нормативната уредба за защита от шум, свързани с проектирането, изпълнението, контрола и приемането на строежите.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МРРБ, МИ, МОСВ

3. 8. ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ, ПРОМИШЛЕНИ И ЯДРЕНИ АВАРИИ

ЦЕЛИ

- *Да се ограничат последствията от природните бедствия, да се предотврати появата и да се сведат до възможния минимум промишлените и ядрените аварии, да се осигури готовност за предприемане на ефективни мерки при бедствия, предизвикани от природата и от човека в и между отделните страни.*
- *Отговорните правителствени институции и обществени служби, както и членовете на обществото да бъдат напълно информирани относно вероятността и потенциалните рискове от промишлени и ядрени аварии, да ги предвиждат и знаят действията, които са длъжни да предприемат в условията на спешност .*

(ЕПДОСЗ, т. 220)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Много природни бедствия могат да бъдат причина за производствени аварии. Предвиждането им би могло да сведе до възможния минимум евентуалната вреда, ако се познават сеизмичната характеристика на района, ландшафтните и типоморфни условия, климатичните особености, демографията и др.

Промишлените и ядрените аварии могат да засегнат големи райони с неблагоприятни последствия за населението.

Анализът на причините, довели до промишлени аварии показва, че те са свързани главно с:

- нарушаване на технологичната практика;
- неспазване изискванията за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда;
- несъвършенство в законодателната база;
- недостатъчна координация между държавните институции (МЗ, МОСВ, МО, ГЗ, МИ, МРРБ), техните регионални органи, промишлените и селскостопанските предприятия, транспортните организации и местната администрация;
- недостатъчна информираност или лична безотговорност на заинтересувани групи от населението и работещите;
- пропуски и недостатъци в устройствени планове и инвестиционни проекти и в оценките за въздействие върху околната среда;
- недостатъчно строги санкции, както и социално порицание на виновниците за промишлените аварии.

Икономическата криза се отразява неблагоприятно върху възможностите за предотвратяване на аварии на предприятията с малки финансови възможности поради: липса на средства за закупуване на автоматизирани системи за контрол при работа с токсични и взривоопасни вещества; пропуски при извършване на ремонт и поддръжка на инсталациите; липса на резервни части; остарели технологични линии, машини и съоръжения. Във

връзка с това броят на фаталните остри отравяния и изгаряния в промишлеността е значим.

Последствията по размер и вид зависят от токсичността, количеството на веществата, условията на технологичния процес, характеристиката на климата, физичните фактори на средата, изложените лица и взетите мерки за ограничение на неблагоприятните последствия. Особено тежки са уврежданията в случаите, когато не са спазени изискванията за предотвратяване на аварията и законодателните норми или стандарти.

Последствията от бедствията и аварията са многобройни, с подчертана морална, здравна, екологична, икономическа, социална значимост.

Бедствията и аварията имат неблагоприятен ефект върху процеса на устойчиво развитие. Нарушава се хармонията между техническия и икономическия прогрес, опазването на природната среда, здравето и благосъстоянието на населението.

Най-чести и тежки са аварията в мините, металургичната, химическата, металообработващата и нефтопреработвателната промишленост.

В продължение на повече от 25 години експлоатацията на АЕЦ "Козлодуй" не е свързана с аварийни събития, които да са оказали влияние върху околната среда и населението от района.

Аварията с източници на йонизиращи лъчения, използвани в промишлеността, селското стопанство, науката и други области, дължащи се основно на новите икономически отношения в страната, не са оказали въздействие върху околната среда и групи от населението.

Аварията в Чернобилската АЕЦ през 1986 г. засегна и Р. България, в резултат на което върху територията на страната се отложила редица радионуклиди, продукти на делене. Най-съществено значение за външното и вътрешното облъчване на населението имат йод 131, цезий 134 и цезий 137.

Трансграничният пренос на тези радионуклиди е причина за допълнително надфоново индивидуално облъчване на българското население, възлизащо на 1.03 мСв за деца до 16 г. и 0.67 мСв за възрастни. Среднопретеглената ефективна доза за българското

население е 0.79 мСв за първата година след аварията и 0.96 мСв за целия живот. Рискът от поява на стохастични ефекти от това облъчване се оценява на около 500 случая на лечим и фатален рак през следващите 50 години.

ПРИОРИТЕТИ

- Ефективна организация и готовност за действие на обучени, мобилни и технически осигурени интердисциплинарни екипи на национално и регионално ниво.
- Бърза идентифициране на рисковите фактори и прогноза на конкретните очаквани последствия (опасни вещества, количества, концентрации, пътища на въздействие, рискови групи работници и население, рискови екосистеми).
- Бързо взимане на най-подходящи решения за ликвидиране на последствията от аварията (информационни системи, комуникации, експертни решения, анализи, методи за ограничение на разпространението, за обезвреждане или депониране на опасни вещества или отпадъци, евакуация, първа медицинска и социална помощ и лечение).
- Осигуряване на необходимата и подходяща информация на всички заинтересовани групи лица.

ДЕЙСТВИЯ

3.8.1. Изграждане на национална система за контрол, предотвратяване и ликвидиране на последствията от природни бедствия и промишлени аварии.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: ДАГЗ, МОСВ, МЗ, МИ, МЕЕР, НИМХ-БАН, МВР, МЗГ

3.8.2. Изграждане автоматизирани контролни и сигнални системи на определени нива в производството.

Срок: 2010 г.
Изпълнител: МОСВ, ДАГЗ, МИ, КИАЕМЦ
МЗ, МЗГ, МТСП, МВР, МЕЕР

3.8.3. Разработване на План за медицинско осигуряване за ликвидиране на последствията от радиационни аварии.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МЗ, ДАГЗ, МО, КИАЕМЦ

3.8.4. Хармонизиране на законодателството за контрол на рисковете от големи аварии, включващи опасни вещества.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: ДАГЗ, МЗ, МОСВ, МИ, МТСП, МТС

3.8.5. Обучение на населението, в т.ч. и подрастващите за основни правила за реагиране и защита при природни бедствия и аварии.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МОН, ДАГЗ, МЗ, МВР, МТСП

3.8.6. Организиране и провеждане на курсове за квалификация на специалисти по превенция на риска и за участие в спасителни дейности при бедствия и аварии.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: ДАГЗ, МЗ, МВР, МИ, КИАЕМЦ

3.8.7. Актуализиране на списъците на контролираните опасни вещества.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МОСВ, МВР, ДАГЗ, МЗ, МЗГ, МИ, МТСП

3.8.8. Създаване на интегрирана система за информиране и контрол на вноса и употребата на някои опасни химически вещества, подлежащи на регистрация.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МФ-ГУ "Митници", МВР, МОСВ, МЗ, МИ, МЗГ, ДАГЗ

4. СЕЛИЩНА И РАБОТНА СРЕДА

4.1. СЕЛИЩНА СРЕДА

ЦЕЛИ

- *Да се подобрят екологичните, социалните и физическите условия на живот в населените места, за да се повиши качеството на живот и да се предотвратят заболяванията.*
- *Да се осигури информация за вида и нивото на замърсителите на въздуха в жилищните помещения, особено в градските райони.*

(ЕПДОСЗ, т.168 и 245)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Градовете са главни консуматори на природни, човешки и енергийни ресурси. Едновременно с това те са и източници на масирано отделяне на отпадъчни потоци в околната среда. Така въпросът за качеството на градската среда добива не само здравеопазващ, а и ресурсоспестяващ характер.

АГЛОМЕРАЦИИ И ГОЛЕМИ ГРАДОВЕ

Качеството на околната среда в населените места се определя от качеството на компонентите на околната среда поотделно и в тяхната съвкупност (въздух, води, почви, шум, отпадъци и др.). В сравнение с предходните години се отбелязва лек спад в замърсяването на околната среда от промишлеността в следствие главно на икономическата стагнация. Повишената строителна активност, водеща до преуплътняване на застрояването, интензивната смяна на предназначението на земята от земеделска в селищна, поставят остро въпроса за опазването и съхраняването на зелените системи на градовете и крайселищните територии.

Концентрацията на производствени дейности и население в големите градове върху сравнително малки територии обуславя трайно замърсяване, главно на въздуха и почвите. Характерна тук е териториалната диференциация на замърсяването: най- силно в централните градски части и в териториите, близо до промишлени предприятия, както и по поречия на реки - водоприемници на отпадни води. Обхватът на замърсяването е по-голям в затворени котловинни полета или вследствие на специфични природни и климатични явления (София-Перник; Варна-Девня; бризова циркулация в Бургас; инверсии /промишлен смог/ и други). Урбанизирани територии с население, изложено на допълнително надфоново облъчване с йонизиращи лъчения вследствие на уранодобива са Софийско и Елешница, Разложко, селата Яна, Горни и Долни Богров, Сеславци.

Замърсяването от транспорта изпъква с особена острота през последните години, поради

нарастващото противоречие между високата степен на моторизация и съществуващата градска планировъчна структура; морално и физически остарели МПС, съоръжения и трасета. Същото важи за пътищата от висок клас, довеждащия въздушен и релсов транспорт - фактор, допълнително натовазващ селищната среда и крайселищните територии.

Шумът като замърсяващ фактор засяга 40 до 50% от градското население.

Районите с утежнена екологична обстановка - т. нар. "горещи точки", съвпадат с половината от агломерационните образувания в страната (изключение правят Златица-Пирдоп; Никопол), където преобладава точковият характер на замърсяване.

В агломерациите не винаги се спазват изискванията за хигиенно- защитни зони около крупни промишлени обекти и не се изграждат необходимите изолационни зелени пояси, шумозащитни екрани, аерационни коридори и др.

Техническата инфраструктура и най-вече линейните елементи се намесват на места грубо в пространствената структура на градовете и агломерациите, поставят ограничителни параметри при застрояването и оттук влияят отрицателно на качеството на околната среда.

МАЛКИ ГРАДОВЕ И СЕЛА

Като обща комплексна оценка качеството на околната среда в малките градове и села е добро. Проблемите са предимно от ниско ниво на благоустроеност и замърсяване от точкови източници . Установяват се някои нарушения на околната среда от селскостопанската дейност и от туризма в пренаселените курорти.

ПРОМИШЛЕНИ ЗОНИ

Като главни замърсители на околната среда, промишлените комплекси са разположени в близост

до градовете и са в основата на определените "горещи точки" / Варна- Девня, София-Кремиковци, Златица-Пирдоп и др./ . Те са обект на анализ и контрол от страна на специализираните органи. Насочват се инвестиции за внедряването на пречиствателни съоръжения за емисии, но изостава санирането на замърсената почва и рекултивацията на нарушените терени.

ТУРИСТИЧЕСКИ И ВИЛНИ ЗОНИ

Главните планински и морски курорти са планово изградени и добре структурирани. Крупните туристически образувания в страната са достигнали пределния капацитет и екстензивното им развитие не се препоръчва.

Вилните зони в България са много по-добра форма на индивидуален отдих в сравнение с подобни в Западна и Източна Европа , но са слабо благоустроени.

Проблемите на вилните зони в България са свързани с неконтролираното им и непрекъснато разрастване. Тази тенденция унищожава "ландшафтни паузи", зелени клинове, естествени връзки между природна и урбанизирана среда.

ПРОБЛЕМИ

При отсъствието на ясни критерии и показатели, комплексната оценка за състоянието на околната среда в населените места е особено трудна поради сложността и многокомпонентността на средата за изследване и контрол - "човек- околна среда- природна среда- застроена среда".

Урбанизираните зони представляват "горещи точки" на социалните и екологичните проблеми и градският ландшафт като цяло е под заплахата да загубва постоянно естествени природни дадености.

Състоянието, в което се намира страната - многократно намалено производство и потребление - деформира стопанството и териториалното устройство в национален мащаб, но от друга страна доведе до намаляване на замърсяването в околната среда от промишлени източници.

При наличието на множество регионални, локални и дори национални проекти се констатира

недостатъчна координация между приоритетните сфери на "устройство", "опазване" и "оздравяване".

Комплексните проучвания на рисковите фактори и финансирането на проекти в подобряването на околната среда трябва да се насочат към приоритетите: замърсяване с олово и тежки метали, замърсяване на въздуха от прах и серен двуокис и замърсена питейна вода.

ЗДРАВНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА УРБАНИЗИРАНИТЕ ТЕРИТОРИИ

Денатурирана природна среда, масивно замърсяване на нейните елементи - въздух, вода и почва, забавен и усложнен от икономическата криза процес на технологично обновяване на производствените ни мощности, съпътствуваща социално-икономическа криза - много са факторите, влияещи върху човешката екология в условията на селищната среда, върху здравето и възпроизводството на населението. Отчетени в тяхното многообразие и едновременно влияние върху организма, те фокусират действието си и го проявяват именно чрез промените в здравните и демографски процеси. Проследяването на тези процеси в динамика за цялото население от 1987 г. насам по показателите на периодичната болестност (34 групи болести и нозологични единици по Международната класификация на болестите (МКБ - 9) и по основните демографски показатели, даде възможност за очертаване на тенденциите във взаимоотношението "условия на селищната среда - здраве". За профилактичната медицина те са основата на здравния анализ, необходим за обосноваването на екологосъобразното управление и развитие.

Здравното и демографското състояние на населението, представено в териториалноустройствен аспект, трябва да бъде съобразявано в преценката на обстановката и перспективите за постигането на целта "устойчиво развитие".

В обобщен вид характерът на преобладаващата заболяемост в териториалноустройствен аспект е представен в следната таблица:

Таблица № 1

№	ГРУПА БОЛЕСТИ	ОБЛАСТ
1.	Социално -значими заболявания	Монтана, Плевен, В. Търново, Видин, Враца, Кюстендил, Ловеч, Пазарджик, Разград, Добрич, Шумен
2.	Сърдечно-съдови заболявания	Видин, Разград, Монтана, В. Търново, Враца, Габрово, Кюстендил, Пазарджик, Плевен, София-град, Шумен
3.	Злокачествени новообразовани	Бургас, Враца, Плевен, Пловдив, Разград, София-окръг, Хасково, Шумен
4.	Болести на нервната система, сетивните органи, и психични разстройства	Бургас, В. Търново, Враца, Ловеч, Монтана, Плевен, Разград, Русе, Силистра, София-окръг, Добрич, Шумен
5.	Болести на дихателната система	Варна, Русе, София-град, Пловдив, Кърджали, Перник, Пазарджик, Силистра, Смолян, Стара Загора, Търговище
6.	Болести на храносмилателната система	Враца, Габрово, Кърджали, Ловеч, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Силистра, Смолян, София-окръг, Хасково
7.	Болести на кръвта и кръвотворните органи	Разград, Русе, Бургас, Варна, В. Търново, Враца, Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян, Стара Загора, Добрич, Хасково, Ямбол
8.	Захарен диабет	Варна, В. Търново, Видин, Габрово, Монтана, Пловдив, Разград, Русе, София-град, Стара Загора, Добрич
9.	Болести на пикочо-половата система	Бургас, В. Търново, Враца, Перник, Плевен, Разград, София-окръг, Търговище, Ямбол
10.	Заболявания, имащи отношение към възпроизводството на населението	Бургас, Кърджали, Разград, Сливен, Смолян, Добрич

Общовалидни за страната са трайното абсолютно и относително увеличаване на градското население и намаляване на селското, както и тенденцията за непрекъснато намаляване прираста на населението.

Възрастовата структура на населението е една от основните демографски характеристики. Тя оказва влияние върху здравното състояние, възпроизводството и формирането на трудовите ресурси. Застаряването на нацията, особено изразено в някои региони, е фактор, обуславящ неблагоприятни здравни тенденции.

Установеното здравно и демографско състояние на населението в страната с извърлята се устойчива тенденция за тяхното бързо и повсеместно влошаване по категоричен начин показват необходимостта от неотложни мерки за подобряване

качеството на градската среда. Резултатите, получени при анализа, потвърждават убеждението, че урбанизираната среда у нас е носител на фактори, чието действие е надхвърлило адаптивните възможности на организма и границите на физиологично-допустимите отклонения.

Съществено е значението на жилищата за здравето и благосъстоянието на техните обитатели. Използваните строителни материали, видът на използваната отоплителна система, наличната вентилация и домакинската дейност, влияят върху качеството на въздуха в помещенията. В страната няма система за наблюдение на замърсителите на въздуха в жилищни помещения, няма и проведени проучвания по този проблем.

Здравната перспектива на урбанизираната среда днес е основана на екологизацията на нейното

управление и развитие. Органичното единство на екологичните знания, ценности и норми, на науката и социалната практика е един от съществените

ориентир към благоприятното развитие на здравната профилактика и на демографския процес у нас.

ПРИОРИТЕТИ

- Актуализиране и хармонизиране на нормативната база с тази на ЕС.
- Координиране на действията на ведомствата по решаване на проблемите, свързани с различната им заинтересованост и отговорност, отнасящи се до управлението на урбанизираната среда и здравето на населението.
- Осигуряване и поддържане на урбанизирана среда, отговаряща на здравните потребности на населението. Ограничаване и намаляване на заболяемостта и смъртността от остри и хронични заболявания, свързани с въздействието на факторите на урбанизираната среда.
- Намаляване на заболяванията, свързани с въздействието на факторите на средата в затворени помещения (алергени, канцерогени, замърсители на въздуха, физични фактори).

ДЕЙСТВИЯ

4.1.1. Актуализиране на нормативната база, касаеща урбанизираната среда и хармонизирането ѝ с тази на ЕС.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МРРБ

4.1.2. Разработване на проекти и програми за обновяване на жилищните комплекси, в големите градове на страната.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МРРБ

4.1.3. Оценка на качеството на средата в затворени помещения и създаване на необходимата нормативна база, съобразена с регионалните, архитектурните, строителните и здравните аспекти на проблема.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МЗ, МРРБ

4.2. РАБОТНА СРЕДА

ЦЕЛИ

- *Да се намали постепенно, но значително честотата и тежестта на трудовите злополуки и професионалните заболявания и да се намалят несъответствията между страните и между професиите с висок и нисък риск, посредством по-широкото приемане на мерките, прилагани в най-добре управляваните работни места.*
- *Да се изградят и развият висококачествени и икономически ефективни служби по трудова медицина като интегриран и основен елемент на цялостната здравна стратегия на Европейския регион по отношение на работещото население.*
- *Да се осигури трудово медицинско обслужване, отчитащо специфичните рискове, на които са изложени работещите с особено внимание към тези с най-висок риск.*

(ЕПДОСЗ, т. 254)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Социалните и икономически промени, които настъпиха след установяването на демократични отношения и поетия курс към развитие на пазарна икономика, наложиха своя отпечатък и върху условията на труд на работниците в България. Намалването на производството, затрудненията в реализацията на промишлената продукция поставиха много предприятия в сериозна криза, което доведе и до влошаване на параметрите на работната среда. 58 % от производствените обекти показват различни отклонения в качеството на работната среда, като най-голямо е влошаването на показателите по отношение на микроклимата, токсичните вещества и осветлението. Тежки условия на труд продължават да съществуват в мините, металургичните производства, химическата и нефтохимическата промишленост, строителството, стъklarската и порцеланово-фаянсова промишленост.

Професионалните и свързаните с труда увреждания на здравето засягат не-малка част от работещото население и водят до отсъствия от работа, временна или трайна нетрудоспособност с деквалификация, както и големи икономически загуби, поради отсъствията от работа, текущото и изплащането на обезщетения, средства за преквалификация, преждевременно пенсиониране. Честотата на професионалните заболявания показва стабилна тенденция към нарастване, като през 1996 г. тя е 13,9 на 10 000 работници, комплексно изложени на вредни фактори на условията на труд. В съпоставка с други западно-европейски страни, данните за България показват, че преобладаващата част от професионалните заболявания не се регистрират. Това се дължи на организационните и кадровите проблеми в системата на работническото здравеопазване и специализираната профпатологична помощ, недостатъците на системата за съобщаване и регистриране на професионалните заболявания,

липсата на системни епидемиологични проучвания при застрашените професии, непълното обхващане на работниците с профилактични медицински прегледи, особено в малките и средните предприятия, както и на страха у работниците от загуба на работното място. В структурата на регистрираните професионални заболявания преобладават заболяванията от пренапрежение на опорно-двигателния апарат, които са близо половината от всички случаи, следвани от вибрационната болест, професионалното увреждане на слуха, болестите на дихателната система, предизвикани от вдишване на вредни прахове и химични вещества и професионалните отравяния и професионалните алергични заболявания.

Отсъствията от работа поради заболяване показват обща тенденция към увеличение, като най-засегнати са отраслите металургия, строителство и строителна промишленост, текстил, шивашка промишленост. Много от заболяванията, които допринасят за увеличеното общо ниво на трудозагубите, са свързани с условията на труд - болестите на дихателната система, хипертоничната болест и исхемичната болест на сърцето и заболяванията на опорно-двигателния апарат. Увеличава се и относителният дял на професионално инвалидизирани лица от най-тежката група.

Общият травматизъм показва тенденция към намаление честотата на случаите от 12.4 на 1 000 работници до 7.21 през 1999 г. Коефициентът на тежест за същия период от време показва тенденция към увеличаване. Наред с това нараства броят на масовите случаи и злополуките със смъртен изход. Най-чести са злополуките при работещи с малък трудов стаж и недостатъчен професионален опит.

ПРИОРИТЕТИ

- Хармонизиране на нормативните актове за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд с изискванията на ЕС, стратегиите на СЗО и документите на МОТ и създаване на условия за изпълнението им.
- Създаване на ефективна контролна система по условията на труд и необходимата организация и инфраструктура за извършване на дейностите за опазване здравето при работа на всички нива.
- Развитие на междусекторното сътрудничеството, както и социалното сътрудничество между работодателите и работниците за преодоляване на проблемите по безопасността на здравето при работа.

ДЕЙСТВИЯ

4.2.1. Проучване здравния риск и разпространението на професионалните и свързаните с труда увреждания на здравето в отраслите: рудодобив, въгледобив, металургия, химическа промишленост като се разработят мерки за поетапното отстраняване и намаляване на установените рискове.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МЗ, МТСП, МИ

4.2.2. Разработване, приемане и изпълнение на програма за ограничаване и поетапно преустановяване употребата на азбест и азбестосъдържащи изделия и материали в Р България.

Срок: 2002-2007 г.
Изпълнител: МТСП, ИА "Главна инспекция по труда" МЗ, МИ, МОСВ, МРРБ

4.2.3. Въвеждане на хармонизираните стандарти към директивите от "Новия подход" – за личните предпазни средства и Машинната директива.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: ДА "СМ", МТСП, МЗ, МИ

4.2.4. Разработване на наредба за задължителни изисквания за класификация, опаковка и етикетирание на опасни химични вещества и препарати, съгласно изискванията на ЕС.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МОСВ, МЗ, МИ, МЗГ, МТСП, ДА "СМ"

4.2.5. Инвентаризация на съществуващите в страната химични вещества и препарати и създаване на регистър

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МОСВ

4.2.6. Развитие на трудово-медицинското обслужване за работещите; организиране и провеждане на ежегодни национални срещи на службите по трудова медицина.

Срок: 2003 - 2005 г.
Изпълнител: МЗ

4.2.7. Организиране и провеждане на обучение на специалисти от службите по трудова медицина и специалисти по безопасност и здраве при работа в предприятията за приложение на съвременните методи и форми на работа в областта на трудовата медицина.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗ, МТСП

4.2.8. Разработване и разпространение на информация и обучителни материали относно риска за здравето от широко разпространени професионални рискови фактори и мерките за намаляването му.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МЗ, МТСП

4.2.9. Разработване и внедряване на система за качеството в службите по трудове медицина и извършване одит на службите.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗ

5. ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ

5.1. ЕНЕРГЕТИКА

ЦЕЛИ

- *Да се контролират емисиите на замърсители от твърди горива от страна на големи промишлени източници (включително електро- и топлоцентрали, металургични пещи) в тези промишлени райони, където произтичащото от това замърсяване на въздуха влияе върху здравето.*
- *Да се направи оценка на влиянието на околната среда върху здравето, преди извършването на нови инвестиции в енергийни технологии, с което да се изтъкне нуждата от предотвратяване на това влияние, а не от последващото му смекчаване.*
- *Да се намали трансграничният пренос на замърсители и емисиите на парникови газове чрез подобряване на структурата на използваните горива, подобряване ефективността на използването им и насърчаване икономията на енергия.*
- *Да се насърчи разработването на незамърсяващи енергоизточници, които са ефективни от гледна точка на разходите.*

(ЕПДОСЗ, т. 283)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Нарастването на енергопроизводството в световен мащаб се свързва с все по-осезаемото вредно въздействие върху околната среда. Енергетиката има значителен дял в отделяните серни и азотни окиси, прах и Парникови газове (ПГ) в атмосферата.

България се стреми да се присъедини към европейските структури и в тази връзка трябва да постигне съответните изисквания по екологичните параметри, валидни за страните членки на ЕС. Ето защо, в рамките на Национална стратегия за развитие на енергетиката и енергийната ефективност до 2010г. и в свързаните с нея планове за действие са предвидени комплексни мерки за предотвратяване или намаляване на вредните емисии, най-важните от които са мерките по енергийна ефективност, изграждане на очистиращи инсталации и др.

Енергетиката в страната се развива в условията на ограничени собствени ресурси. Запасите от висококачествени енергоносители като нефт и природен газ са изключително ограничени (общият им добив задоволява под 1% от потреблението на първични енергоресурси). Ядреното гориво, което задоволява около 19% от потреблението на първични енергоресурси, е вносно. От хидроенергийните източници, които произвеждат понастоящем около 5% от електроенергията, са усвоени около 33%.

С подписването на Рамковата Конвенция на ООН по Изменение на климата (РКОНИК) и присъединяването към страните по Приложение 1 към Конвенцията, България демонстрира загрижеността си за глобалното изменение на климата и политическата си воля да изпълни произтичащите от Конвенцията задължения.

България ратифицира Конвенцията през март 1995г. и пое ангажимента нивото на антропогенните емисии на Парникови газове в страната през 2000г. да не надвишава равнището през 1988 - приетата базова година за България.

На 11 декември 1997г. към РКОНИК е приет Протокол от Киото. Съгласно този документ, страните от Анекс 1 на Конвенцията се задължават да предприемат мерки и да провеждат такава политика, че в периода 2008-2012г. да намалят антропогенните емисии на ПГ (CO₂, CH₄, N₂O и др.) с 5 % спрямо емисиите от 1990г. Всички страни от Анекс 1 на Конвенцията са записани в Анекс В на Протокола със съответните задължения. За Р.България задължението за намаляване на емисиите на ПГ е с 8 % спрямо същия показател от 1988г.

Подписани са и протоколи за азотни окиси (30 март 1989г.) и за тежки метали (прах) през юни 1998г.

Антропогенните емисии на SO₂ се дължат основно на изгарянето на въглища и мазут, които са със съдържание на сяра. При горенето на въглища и мазут, сярата се окислява основно до SO₂ и аерозоли на SO₃. Серният триоксид е около 2 до 3 % от общото количество на серните окиси. След като се емитират в атмосферата с димните газове, серните окиси остават във въздуха за няколко дни и могат да бъдат диспергирани и пренесени на големи разстояния от ветровете. В нашата страна от 70 до 80 % от общите емисии на SO₂ се дължат на производството на електроенергия от ТЕЦ. Р. България е подписала в Осло, Норвегия на 14 юни 1994г., Протокол към Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на големи разстояния от 1979г., за по-

нататъшно съкращаване на емисиите на сярата. Съгласно този Протокол за ограничаване на емисиите на сярата, България се задължава да намали емисиите си на серни окиси с 30 % през 2000г., 40 % през 2005г. и 45 % през 2010г. в сравнение с 1980г.

Изграждането на сероочистващи инсталации на блоковете на Топлоелектрическите централи води до снижаване на емисиите на SO₂ в България с над 26 % спрямо нивото от 1980г. и дава решаващ принос в изпълнението на договореностите по Втория протокол за сярата.

В процеса на възгледобива се образуват отпадъци и шлам, с които се замърсяват няколко хиляди декари земя. Националната стратегия за развитие на енергетиката и енергийната ефективност

до 2010 г. предвижда мерки за възстановяване на нарушеното екологично равновесие при открития добив на въглища.

Сериозен проблем са опасните отпадъци и голямото количество пепел и сгурии, които се изхвърлят при електропроизводството. Все още не е внедрена технология за оползотворяването на част от тези отпадъци.

Замърсяването на водите в процеса на електропроизводството е значително, но поради практически почти затворения цикъл на водоползване чрез хвостохранилищата, това не оказва съществено влияние върху качеството на повърхностните и подземните води.

ПРИОРИТЕТИ

- Координиране на политиката по опазване на околната среда, хигиената на труда и защитата на здравето на хората при развитието на енергетиката, на основа на природните, технологически и икономически реалности в нашата страна.
- Сътрудничество в изграждането на системи от икономически мерки и системи за финансово стимулиране, благоприятстващи развитието на чисти енергийни технологии и икономии на енергия.
- Сътрудничество в разработването на нормативната база, регулираща допирните области на енергетиката със здравеопазването и защитата на околната среда.
- Сътрудничество в развитието на системи за наблюдение и контрол на емисиите на замърсители.
- Сътрудничество при анализи, изследвания и разработки от взаимен интерес, обучение на специалисти, обмяна на информация и организационен опит.

ДЕЙСТВИЯ

5.1.1. Разработване и съгласуване на енергийната политика с тази на Европейския съюз с приоритети в областта на енергийната ефективност, възобновяеми енергийни източници и чисти енергийни технологии.

Срок: 2002-2006г.
Изпълнител: МЕЕР, ДАЕЕ, КИАЕМЦ, МИ, МФ, МОСВ, МВнР, Комисия за защита на конкуренцията

5.1.2. Изграждане и развиване системите за информация, наблюдение и контрол на замърсяването от обектите на енергетиката и интегрирането им с Информационната система "Околна среда - здраве".

Срок: 2005г.
Изпълнител: ДАЕЕ, МЗ, МОСВ, КИАЕМЦ

5.1.3. Разработване нормативна и законова база за повишаване на енергийната ефективност и внедряване на възобновени източници на енергия.

Срок: 2005
Изпълнител: МЕЕР, ДАЕЕ

5.2. ПРОМИШЛЕННОСТ

ЦЕЛИ

- *Да се определят възможно най-ясни правителствени цели за опазване на околната среда, които изрично да включват изисквания за здравето. По пътя на постигане на тези цели да се предприемат действия само когато същите се оправдават от задълбочени и достоверни оценки на рисковете и от анализите на разходите и ползите.*
- *Да се въвеждат най-добрите от гледна точка на околната среда технологии във всички производства, като се обърне дължимото внимание на съотношенията между разходите и ползите и между разходите и ефективността на технологиите.*
- *На всички етапи на промишленото развитие да се обърне дължимото внимание на тоталното управление на качеството и непрекъснатото подобрене на всички аспекти на промишлената дейност, вкл. на здравето и околната среда.*
- *Да се прилагат икономически стимули за насърчаване спазването на законодателството за околната среда, което трябва да бъде внимателно разработено, за да осигури непрекъснатата модернизация на най-конкурентноспособните и важни отрасли, посредством използване на най-добрата налична технология. Трябва да се вземат решения за размера и видовете стимули, които са най-подходящи за насърчаване постепенното закриване на остарелите и неконкурентноспособни производства в съответствие със съществуващите вътрешни правила за конкуренцията.*
- *Да се използват икономически стимули за насърчаване на потенциалните инвеститори в страните на прехода, например като се ограничава отговорността на инвеститорите за съществуващите равнища на замърсяване. Преди извършването на инвестиция да се направи подробен стандартен доклад за съществуващите равнища на замърсяване на обекта и прилежащата среда и да се изготви график, така че инвеститорите да могат да намалят равнищата на замърсяване в продължение на един разумен период от време.*

(ЕПДОСЗ, т. 273)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Предприятията на химическата и нефтохимическата промишленост допринасят съществено за замърсяването на околната среда. Те са източник на специфични замърсители като: азотни и серни окиси, хлорни и летливи органични съединения. Теплоцентралите, които ги обслужват, емитират голяма количества серни и азотни окиси, сероводород и въглероден окис.

Заводите на металургичната промишленост в България се отличават с огромната си ресурсоемкост и енергоемкост и са сериозен замърсител на околната среда. Всички райони с развита металургична промишленост са обявени за "горещи точки". Предприятията на черната и цветната металургия емитират прах, аерозоли на тежки метали, серни окиси, аерозоли на сяряната киселина и др.

Строителната промишленост, с производството си на цимент, вар, гипс, керамични изделия, скално-облицовъчни и други материали е източник на емисии на прах, серни окиси, азотни окиси, въглероден окис, въглероден двуокис. Най-значителен дял за замърсяването на околната среда има циментовата промишленост, съсредоточена в Димитровград, Плевен, Златна Панега, Бели Извор,

Девня и Батановци. Увеличението на продукцията на цимент след 1994 г. доведе до нарастване на емисиите на основните замърсители на въздуха - прах, серни окиси, азотни окиси, въглероден окис, въглероден двуокис.

Замърсяването на атмосферния въздух от леката промишленост се дължи предимно на локалните парокотелни, работещи с високосернист мазут (до 3,5%). Несъвършените горивни уредби и високосернистия мазут са източници на замърсявания със сажди, серни и азотни окиси на селищната среда, където са изградени предприятията.

Отпадъчните води, които съдържат разтворими и неразтворими органични и неорганични вещества от предприятията на леката промишленост, създават предпоставка за замърсяване на околната среда. Към по-голямата част от тях има изградени локални пречиствателни станции, които пречистват отпадъчните води преди заустването им в пречиствателните станции на населените места и канализационните системи според изискванията на действащото законодателство.

ПРИОРИТЕТИ

- Насърчаване развитието и конкурентноспособността на промишлените предприятия при спазване изискванията за опазване на околната среда и подобряване качеството на живот чрез:
 - преодоляване на натрупания негативен екологичен ефект в промишлените предприятия;
 - адаптация на българската промишленост към новите екологични изисквания в процеса на хармонизация на законодателството ни с това на ЕС
- Технологично развитие на промишлеността, съобразено с технико - икономическа ефективност, екологосъобразност, ограничаване на здравния риск, високо качество на крайния продукт и осигурени пазари.
- Подобряване условията на труд в предприятията.

ДЕЙСТВИЯ

5.2.1. Реализация на приватизационния процес и следприватизационния контрол като механизъм за привеждане дейността на дружествата от всички сектори на промишлеността в съответствие с нормите за опазване на околната среда.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: Агенция за приватизация, МИ

5.2.2. Осигуряване подкрепа на фирмите от индустриалните сектори за въвеждането на енергоефективни и екологосъобразни мерки и технологии.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МИ, МОСВ, ДАБЕ

5.2.3. Координация, утвърждаване и контрол на изпълнението на Програмите за отстраняване на екологичните щети, причинени от минали действия в предприятията "Юмикор Мед" АД-гр. Пирдоп, "Кремиковци" АД, "Лукойл - Нефтохим" АД – гр. Бургас, "Агрополихим" АД – гр. Девня, "Асарел-Медет" АД – гр. Панагюрище, "Неохим" АД – гр. Димитровград и "Софарма" АД – гр. София и другите дружества, които изпълняват програми за отстраняване на екологични щети, причинени от минали действия.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МОСВ, МИ, МФ, Агенция за приватизация

5.2.4. Реконструкция и модернизация на "ЛУКОЙЛ-НЕФТОХИМ" АД - Бургас с цел преминаване към производство на безоловни бензини и намаляване на сярата в дизеловото гориво и в промишления газьол, както и поетапно прекратяване дистрибуцията и употребата на оловни бензини. мазут със съдържание на сяра до 0,5% и изпълнение на екологичната програма.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МОСВ, МИ, МФ, ДАГЗ

5.2.5. Въвеждане на ефективни мерки за намаляване образуването на отпадъци от промишлената дейност, повторното им използване и рециклиране и екологосъобразното им обезвреждане.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МИ, МОСВ, МФ, ДАГЗ

5.3. ТРАНСПОРТ

ЦЕЛИ

- *Да се осигурят условия за провеждане на интегрирана транспортна политика, осигуряваща международно сътрудничество при решаване безконфликтното функциониране на различните видове транспорт и опазване на околната среда и човешкото здраве.*
- *Да се намалят емисиите на газове и твърди частици от автомобилното движение, за да се постигнат равнища, съответстващи на текущо приетите указания за качеството на въздуха в целия регион.*
- *Да се намали шумът и замърсяванията от движението.*
- *Да се защитят правата на пешеходците (особено на старите хора, децата и инвалидите), като участници в движението по пътищата.*
- *Да се развива железопътния транспорт като основен за страната от гледна точка на минимално вредно въздействие върху околната среда.*

(ЕПДОСЗ, т. 288)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Транспортният сектор оказва сериозно въздействие върху всички компоненти на околната среда. Независимо от общия спад на икономиката в страната, автомобилният парк продължава да нараства, като само около 20 % от внасяните през годината автомобили са нови.

В общото количество емитирани замърсители на атмосферния въздух автомобилният транспорт отделя 47.2% от азотните окиси, 44.6% от въглеводородите, 47.9% от въглеродния окис (по данни за 1998 г.).

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е един от най-добре проучените случаи на въздействие върху околната среда и е свързано със значителни здравни последствия. По-голяма част от въздействията се проявяват в близост с мястото където замърсителите се емитират, например в градските зони с натоварен трафик. Някои от въздействията, резултат от замърсяването предизвикано от транспорта, стават видими едва след дълъг период от време и предизвикват глобални ефекти, например върху климата, независимо къде са били генерирани емисиите.

Въпреки мерките за подобряване на пътно-транспортните връзки, все още у нас пътищата не отговарят на европейските норми за качество, безопасност и натоварване.

Липсата на нова и лошото поддържане на съществуващата пътно - комуникационна инфраструктура, води до нейното претоварване, с всички последици за сигурността на пътуващите и въздействието върху околната среда. Транспортните автопотоци се провеждат по пътни артерии, чиито технически характеристики (габарит, надлъжни наклони, настилка, радиуси и др.) не отговарят на нормативите. Резултатът е намалена пропускателна

способност, задръствания, аварии и увеличен брой инциденти, в това число и с опасни товари.

Зимното поддържане на пътищата се извършва със субстанции, чиито състав и качества не са съобразени с екологичните изисквания. Проблем е третирането на отпадъците, получени при експлоатацията на автомагистралите. Водите и утайките от утаечните басейни, в които се събират повърхностните води от пътно платно съдържат олово, нефтопродукти, соли и други замърсители на повърхностните води, почвата и растителността.

Емисиите на вредни газове в атмосферата от дизеловите локомотиви на железопътния транспорт не надвишават 1.5% от тези на автомобилния транспорт. Това са малки количества емисии, които се изхвърлят в по-голямата си част далече от населените места и определят ж.п. транспорта като незначителен източник на замърсяване на въздуха. За това допринася и високата степен на електрификация на линиите, обхващаща около 62% от цялата железопътна мрежа.

Емисиите при излитане и кацане на самолетите съставляват около 0.2% от емисиите на автомобилния транспорт. Основните проблеми, свързани с въздушния транспорт са шумът и замърсяването на околната среда от автомобилния трафик, обслужващ летището.

Водният транспорт, заедно с пристанищните и фериботните комплекси са потенциален замърсител на водите на Черно море и р. Дунав. Сериозни замърсители от водния транспорт са изхвърляните баластни води от танкерите директно в морето, изпускането на недостатъчно пречистени сантинни, трюмни и други отпадъчни води от корабите. Тази погрешна практика доведе до многобройни неголеми

разливи и аварии в региона, които натоварват морската среда предимно с нефтопродукти.

Нарастващите доказателства по отношение ефектите на транспорта върху здравето и околната среда поставят въпросите, свързани с транспорта на едно от първите места в политическия дневен ред.

Ключов момент в развитието на транспортната политика е осигуряване развитието на такъв вид транспорт, който се явява най-ефективен, надежден и безопасен, и който най-малко замърсява околната среда. Съкращаването на частта от автомобилния превоз за сметка на железопътния и вътрешно воден транспорт или крайбрежния морски транспорт осигурява в най-голяма степен горните условия

ПРИОРИТЕТИ

- По нататъшно развитие на нормативната база и хармонизирането и с правото на Европейския съюз.
- Хармонизиране на статистическата отчетност с тази на ЕС, анализиране на данни за транспортната дейност и влиянието ѝ върху околната среда и човека.
- Създаване на условия за развитие на устойчив транспорт чрез разработване и прилагане на интегрирани и дългосрочни решения, които осигуряват ангажирането и въвличането на съответните действащи лица на международно, национално, регионално и локални нива.
- Интеграция на транспортния, здравния сектор и този на околната среда по отношение процеса на вземане на решения, мониторинга, оценката на въздействието върху здравето и околната среда.
- Разработване на методология за определяне на "външните разходи" за транспорта и отразяването им при определяне на тарифите и таксите за достъп до транспортната инфраструктура.
- Развитие на железопътната инфраструктура, модернизация и електрификация на железопътния транспорт.
- Повишаване на безопасността във всички видове транспорт.
- Развитие на екологосъобразни транспортни системи и технологии за превоз на пътници и товари, намаляване на вредното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората.
- Приемане на фискални мерки и други механизми, които са насочени към ползването на по-малко енергия и по-екологичен вид транспорт.

ДЕЙСТВИЯ

5.3.1. Броят на загиналите и ранените при ПТП в страната през 2006 г. да бъде намален най-малко с 10%, в сравнение със средните стойности за периода 1997-2001 г.- разработване и приемане на Програма за подобряване състоянието и безопасността на движението по пътищата.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МТС, МВР

5.3.2. Ограничаване нарастването на междуградския трафик на леки автомобили чрез изграждане на обходни пътища за извеждане на транзитния пътен трафик от големите градове.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МРРБ, ИАП

5.3.3. Завършване електрификацията на ж.п. линиите в участъците, които са част от общоевропейските транспортни коридори.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МТС

5.3.4. Разработване програма за мониторинг на шумовото замърсяване в районите на летищата.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС, МОСВ, МЗ

5.3.5. Разработване и приемане на Наредба за комбинирания превози.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МТС

5.3.6. Разработване и приемане на Наредба за условията и реда за типово одобрение на МПС и ремаркета, теглени от тях.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МТС

5.3.7. Разработване и приемане на Наредба за превоз на опасни товари по шосе на територията на Р.България

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МТС, МВР, МОСВ

5.3.8. Реконструкция, електрифициране и обновяване на железопътната линия Пловдив-Свиленград-гръцка/турска граница.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МТС

5.3.9. Монтиране на автоматизирани системи за мониторинг на шума на летище София и летище Варна.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МТС, ГДГВА

5.3.10. Разработване и изпълнение на Национална програма по енергийна ефективност в транспорта.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МТС, ДАЕЕ

5.3.11. Осигуряване на алеи за велосипедисти, където това е възможно, като се насърчава безопасното ползване на велосипедите.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МРРБ, общините

5.3.12. Извършване на периодичен анализ на причините за автомобилните катастрофи за установяване на причинно-следствена връзка, за осигуряване безопасността при движението и намаляване вредните последици за човека.

Срок: 2002-2005 г.
Изпълнител: МТС, МВР, МЗ, НСИ

5.3.13. Изграждане на пречиствателна станция за сантинни води.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС, ИА "Пристанищна администрация"

5.3.14. Изграждане/рехабилитация на приемни съоръжения и процедури за приемане на отпадъци, генерирани от корабите за пристанище Варна.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МТС, ИА "Пристанищна администрация"

5.3.15. Изработване на пътнически вагони за инвалиди и пускане в експлоатация.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС

5.3.16. Привеждане стандартите на транспортната статистика в съответствие с тези на ЕС.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС

5.3.17. Създаване на стимули за развитие и използване на комбинирания и речния транспорт.

Срок: 2005 г.
Изпълнител: МТС

5.3.18. Разработване на система за мониторинг на замърсяването от корабоплаването в съответствие с приложенията на Конвенция MARPOL 73/78

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС, МОСВ

5.3.19. Разработване на система за ранно предупреждение и следене на нефтени разливи в териториалните води на страната с използване на сателитни изображения.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС, МОСВ

5.3.20. Разработване на Национален план за контрол и управление на баластните води с оглед предотвратяването на екзотични видове морски организми в Черно море.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС

5.3.21. Дооборудване на лабораторията към ИА "Морска администрация" за извършване на всички видове анализи, съгласно мониторинговата програма за контрол на корабоплаването.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС

5.3.22. Разработване на система за контрол на използването на корабни противообрастващи бои, съдържащи трибутилкалай (ТВТ) и други силно токсични компоненти.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС

5.3.23. За борба с аварийни нефтени разливи във вътрешните морски води и териториално море на страната:

А. Снабдяване на с/к "Перун" с 200 м. бонови заграждения и скимър

Б. Закупуване на мореходен бонозаградител с 200 м. бонови заграждения огнеупорен тип.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МТС

5.3.24. Закупуване и обзавеждане на бързоходен катер за екологични инспекции, контрол на морската среда и пробоотбор в отговорния район на страната.

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МТС

5.3.25. Завършване изграждането на проект за глобална система за бедствия и безопасност (GMDSS – национална част)

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МТС

5.3.26. Използване на системата за управление и информационно обслужване на корабоплаването (VTMIS) и глобална система за бедствия и безопасност (GMDSS) за изпълнение изискванията на Международна конвенция за подготовка, противодействие и сътрудничество при замърсяване с нефт, 1990 (OPRC).

Срок: 2008 г.
Изпълнител: МТС

5.3.27. Утвърждаване на разработения Аварийен план за борба с нефтени разливи в Черно море.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МТС

5.4. СЕЛСКО СТОПАНСТВО

ЦЕЛИ

- *Да се намали риска за здравето на хората, занимаващи се със земеделие и животновъдство, без да се прави компромис с основните цели на селското стопанство и сходните дейности, а именно - осигуряване на достатъчна и безопасна храна. За тази цел ще трябва да се установи най-тясно сътрудничество между специалистите в областта на хуманитарната медицина, ветеринарната медицина, селското и горското стопанство.*
- *Широко да се публикуват и прилагат прости и разбираеми правила за количествата и времето за използване на пестицидите, особено в рибовъдните стопанства, за по-широкото използване на антибиотици в животновъдството и за прилагането на агрохимикали върху селскостопанските култури, ако е необходимо, посредством приемането на законодателство, така че да се защитят както селскостопанските производители, така и потребителите.*
- *Да се подобри практиката в управлението на горите, за да се предотвратят сериозни рискове от околната среда за местното население и да се постигне устойчивост в съответствие с препоръките на Европейската конференция на министрите на горите от 1992 г.*

(ЕПДОСЗ, т. 297)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Въздействието на селското стопанство върху компонентите на околната среда, а оттам и върху човешкото здраве, е в няколко направления.

Интензивното неконтролируемо торене с азотни торове доведе до киселяване на големи площи от обработваемите земи, увеличаване количеството на нитратите в растителната продукция и питейните водоизточници и засилване на еутрофикацията на водите на голяма част от реките и крайбрежните води на Черно море.

Темповете на киселяване и замърсяване с нитрати след 1989 година са значително по-бавни поради въведената система за контрол на селскостопанската продукция, както и ограничената употреба на азотни торове.

Сериозен проблем за почвите, водите и растителната продукция са все още залежалите, негодни и забранени за употреба средства за растителна защита, останали в резултат на реструктурирането на селското стопанство.

В последните години са положени големи усилия и съвместно с други ведомства голяма част от тях се съхраняват в охраняеми складове и Б-Б кубове. Окончателното премахване на проблема ще се разреши с изграждане на предприятие за унищожаване на опасни химически вещества.

Ликвидацията на големите животновъдни ферми и комплекси се отрази върху замърсяванията причинени от животновъдството, като доведе до тяхното намаляване. Въпреки това големи площи остават замърсени и проблема не отпада, тъй като започва да нараства броя на животните в личните стопанства. Това налага усилията да бъдат насочени към изграждане на депа за съхранение на торовия отпад, което ще доведе до ликвидиране на замърсяването и оползотворяването по този начин на органичните торове, които са крайно недостатъчни.

Съвременното конвенционално земеделие също оказва до известна степен негативно въздействие върху околната среда. Загубите от болести, неприятели и плевели и разходите за растителна защита се увеличават многократно, което рефлектира върху околната среда, почвата, ландшафта и биологичното равновесие в агроecosystemите. С прилагането на биологичното земеделие и производството на биологично чиста селскостопанска продукция ще се намали негативния ефект върху компонентите на околната среда, а оттам и върху здравето на хората.

Друг съществен момент е опазването на горите и горските екосистеми, които влияят пряко върху околната среда.

ПРИОРИТЕТИ

- Осигуряване на условия и съдействие за провеждане на контрол върху състоянието на почвата, растителността и животинската продукция
- Хармонизиране на законодателството в областта на земеделието и горите с това на Европейския съюз.
- Вземане на подходящи решения и внедряване на нови технологии за почистване на почвите от индустриални и други замърсители.
- Биологично земеделие и производство на биологична селскостопанска продукция.

- Опазване на горите.
- Приоритетно прилагане на екологични аспекти при управлението и експлоатацията на рибовъдните обекти, с оглед ограничаване на замърсяването и осигуряване на екологосъобразно рибопроизводство.

ДЕЙСТВИЯ

5.4.1. Актуализиране на Наредба за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивните земи и оползотворяване на хумусния пласт.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗГ, ДАЕЕР, МОСВ, МРРБ

5.4.2. Разработване на методики за производство на селскостопанска продукция, с подробно описание на технологичните изисквания, които трябва да бъдат спазвани, за да съответства на биологичните стандарти за качество

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗГ, МОСВ, ИА"СМ"

5.4.3. Разработване на екологосъобразни технологии за съхранение и оползотворяване на течния и твърд торов отпад.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗГ, Институт "Пушкаров"

5.4.4. Изготвяне на Наредба за опазване горите от пожари

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗГ и Национално управление по горите

5.4.5. Изготвяне на Наредба за устройство на горите и земите от горския фонд и ловностопанските райони.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗГ и Национално управление по горите

5.4.6. Усъвършенстване на системата за контрол и профилактика на заболяванията по рибите, свързани с влияние върху околната среда.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МЗГ и Национална ветеринарномедицинска служба

5.4.7. Въвеждане на контрол върху остатъчни количества пестициди, тежки метали, полихлорирани бифенили, цианиди, нитрати и нитрити в риба и рибни продукти.

Срок: 2002 г.
Изпълнител: МЗГ и Национална ветеринарномедицинска служба

5.4.8. Осигуряване на стимули за въвеждане на биологично земеделие и на агроекологични методи на производство".

Срок: 2004 г.
Изпълнител: МЗГ

5.5.ТУРИЗЪМ ЦЕЛИ

- *Да се осигури достатъчна по количество и качество питейна вода в курортите. Да се регулира строго изхвърлянето на твърди и течни отпадъци, за да бъдат опазени от замърсяване плажовете и морското дъно.*
- *Строго да се прилагат обичайните разпоредби за движението по пътищата в курортните райони, за да се намалят катастрофите, особено сред децата, да не се уврежда качеството на въздуха и да се избегне прекомерния шум.*

(ЕПДОСЗ, т. 304)

ОСНОВА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Туризмът, повече от който и да е друг сектор на икономиката зависи от качеството на природата и на физически изградената от човека среда. От своя страна, недобре организираният туризъм може да доведе до негативни промени в околната среда.

Негативните въздействия на туризма върху околната среда зависят преди всичко от характера на района, неговата големина, близост до населено място, броя на посетителите, сезонните струпвания на туристи, видът на използвания транспорт, количеството използвани природни ресурси, организацията на обезвреждане на отпадъците и като цяло - от качеството на управлението на района.

Установените основни негативни въздействия върху околната среда и хората, резултат от развитието на туристическата дейност са:

- унищожаването на залесени територии и обработваеми земи (при строеж на ски писти, паркинги, пътища, хотели и др.);
- генерирането на твърди и течни отпадъци (недостатъчно пречиствателни станции и недобра

организация на обезвреждане на твърдите битови отпадъци);

- незаконно строителство в защитени природни територии, крайбрежна ивица, дюни, пясъчни плажове, планински и морски курорти;

- интензивен транспорт, генериращ вредни емисии и шум (замърсяване на въздуха, увреждане на растителността и почвата, влошени условия за отдих);

- инфраструктура, която не отговаря на изискванията за съвременните туристически обекти;

- намаляване или изчезване на растителни и животински видове;

- потенциална опасност от горски пожари и други аварии, свързани с туристическата дейност.

- замърсяване, увреждане и унищожаване на природни и курортни ресурси;

- усвояване и използване на курортни ресурси в замърсени и екологично нарушени територии;

- свръх концентрация и дискомфорт в някои курорти поради високата плътност на застрояване.

ПРИОРИТЕТИ

- Развитие на туристическите продукти и подобряване на тяхната конкурентоспособност.
- Нормативно обезпечаване на устойчивото развитие и управление на изявените туристически райони, хармонизиране на законодателството ни със световните и европейски стандарти.
- Предвиждане на технически решения за ресурсоспестяващи технологии и намаляване вредните емисии във въздуха, пречистване на отпадните води и събиране на твърдите отпадъци при ново строителство или реконструкция и модернизация на туристически обекти.
- Осигуряване реализацията и развитието на проектите по региони за опазване на туристическите ресурси и природното разнообразие, финансирани от международни програми, с цел развитие на алтернативни форми на туризъм - екотуризъм, селски туризъм и др.

ДЕЙСТВИЯ

5.5.1. Повишаване качеството и разнообразието на традиционните туристически продукти - почивка на море, ски туризъм, балнеотуризъм.

Срок: 2002 – 2006 г.
Изпълнител: МИ, МРРБ, общините

5.5.2. Развитие и подобряване на питейното водоснабдяване, доизграждане на ПСОВ и канализационната мрежа, както и на останалата техническа инфраструктура в курортните селища и комплекси.

Срок: 2003 – 2006 г.
Изпълнител: МОСВ, МРРБ, общините

5.5.3. Актуализиране на правната рамка за развитие на туризма.

Срок: 2002 – 2006 г.
Изпълнител: МИ

5.5.4. Разработване на регионални програми и проекти за развитие на устойчиви форми туризъм: културен, еко, селски и други специализирани видове.

Срок: 2003 г.
Изпълнител: МИ, МРРБ, общините, МЗГ

5.5.5 Координиране усилията за подобряване на цялостната система на туристическото образование и квалификация и уменията на заетите в туристическия сектор и свързаните с него дейности

Срок: 2002 – 2006 г.
Изпълнител: МИ, МОН

5.5.6. Постигане на договореност с фондовете за здравно осигуряване на определени страни от ЕС за признаване на балнеоложките разходи в България.

Срок: 2003г.
Изпълнител: МИ, МЗ

5.5.7. Създаване на условия за развитие на културния туризъм чрез подобряване представянето на българската култура и занаяти чрез:

А. Подобряване представянето на българската култура и традиционните занаяти.

Б. Въвеждане на нови форми на експониране – тематични паркове, специализирани изложби и др.

В. Изграждане на необходимата инфраструктура за улесняване достъпа до културните туристически обекти.

Срок: 2003 – 2006 г.
Изпълнител: МИ, МК, МРРБ

5.5.8. Създаване на условия за развитие на нетрадиционен туризъм чрез:

А. Подобряване на съществуващата и изграждане на нова инфраструктура.

Б. Въвеждане на стандарти за качество на настаняване и обслужване.

Срок: 2003 – 2006 г.
Изпълнител: МИ, МОСВ, МРРБ, МЗГ, МТС

II. ФИНАНСИРАНЕ И МОНИТОРИНГ

1. ФИНАНСИРАНЕ

№ раздел и дейст-вие	Действие	Вид действие	Необходимите средства		Институции и организации		Срок за изпълнение	
			Стойност, лв.	Източник на финансиране	Водещи	Съдействащи	начален	краен
1.1.	Усъвършенстване на системата за контрол и профилактика на болестите, свързани със състоянието на околната среда. Разработване и утвърждаване от Парламента на Р.България на Закон за общественото здравеопазване, който да замени до сега действащия Закон за народното здраве.	Н		Източник на финансиране	МЗ			2002
1.2.	Подписване на споразумение между Министерството на околната среда и водите и Министерството на здравеопазването за извършване на регулярен обмен на информация	О			МЗ	МОСВ		2002
1.3.	Разработване на общински планове за действие по околна среда - здраве, следвайки основните положения на Националния план за действие по околна среда - здраве, като преобладава делът на превантивните действия и се посочва размерът на необходимите финансови средства и източника им..	О			Общините	МЗ, МОСВ	2003	2004
1.4.	Разработване и приемане на Наредба за достъп на обществеността до информация по въпросите на околната среда и здравето.	Н			МОСВ	МЗ		2003
2.1.1.	Изграждане на национална информационна система здраве - околна среда, включваща данни от централните ведомства и техните регионални структури, извършващи наблюдение на околната среда и здравето на населението.	И	10 000	Държавен бюджет	МЗ	МОСВ, НСИ		2004
2.1.2.	Участие в разработването на индикатори "здраве-околна среда" на СЗО, Европейски център по околна среда и здраве и тяхното включване в националната информационна система. Осигуряване на регулярна информация по тези индикатори на СЗО.	И	12 000	СЗО	МЗ		2003	2005
2.1.3.	Изготвяне на периодични доклади основаващи се на данните, включени в информационната система "здраве-околна среда" с оглед подпомагане	О			МЗ		2002	2005

	приоритизирането и рационалното управление на рисковете за здравето, свързани с качеството на околната среда.													
2.1.4.	Предоставяне на своевременна и достоверна информация на обществеността, основаваща се на данните от информационната система.	О					МЗ		МЗ			2002		2005
2.1.5.	Въвеждане на система за осигуряване на контрол върху качеството на данните за състоянието на околната среда.	И					МОСВ		МОСВ					2005
2.1.6.	Етапно изграждане на двупосочни връзки между информационните системи на ведомствата, извършващи наблюдение върху състоянието на околната среда.	И	3 000				Държавен бюджет		МОСВ		МЗ, НИМХ, НСИ, МЗГ, ДАЕЕР, ДАГЗ, КИАЕМЦ, МО			2004
2.2.1.	Актуализиране на Наредбата №4 за ОВОС, специално частта, която регламентира извършването на оценка на здравния риск.	Н							МОСВ		МЗ, МРРБ			2003
2.2.2.	Извършване на проучвания за идентификация на нови и определени нивата на известни замърсители на околната среда, нивото на експозиция на населението и оценка на свързания с това риск за здравето, с приоритет - раннимите групи от населението.	И	70 000				Държавен бюджет		МЗ		МОСВ	2003		2005
2.2.3.	Актуализиране на списъка на екологично застрашените райони в страната.	Н							МОСВ		МЗ, МЗГ			2002
2.2.4.	Развитие на нормативната уредба (допълване на ПМС № 196 от 1.11.1999г.) за минималните екологични щети, причинени от действия или бездействия, в случаите при реституция и при инвестиране на "нови обекти", съгласно разпоредбите на § 9 от Закона за опазване на околната среда.	Н							МОСВ,		МЗ, МИ			2003
2.3.1.	Въвеждане на система за собствен контрол на малките източници на замърсяване от контролните органи на общините.	О							МРРБ		МОСВ, общините			2003
2.3.2.	Осигуряване изграждането на системи за собствен контрол на отделните замърсители на околната среда в големите предприятия-замърсители.	О							МОСВ		МИ			2005
2.4.1.	Въвеждане на специфичен данъчен режим за дейности, свързани със замърсяване на околната среда чрез промяна в данъчното законодателство.	Н							МОСВ		МИ, МФ,			2003
2.4.2.	Въвеждане на такси върху продукти, които в процеса на тяхното производство или при тяхното	Н							МОСВ		МФ, ДАЕЕР, МИ			2002

	потребление увеличават разхода на енергоресурси или създават отпадъци, опасни за човешкото здраве.												
2.4.3.	Създаване на условия за прилагане на механизъм за своевременно събиране на глобите за замърсяване на околната среда.	О								МОСВ	Агенция за държавни вземания, МФ, общините		2003
2.5.1.	Провеждане на семинари и други форми на обучение за повишаване квалификацията на кадрите, работещи в системата на МОСВ, МЗ и МЗГ по: <ul style="list-style-type: none"> оценка и управление на екологичния и на здравния риск работа с обществеността изготвяне и управление на проекти 	И		5 000			Държавен бюджет			МОСВ	МЗ, МЗГ	2003	2005
2.5.2.	Въвеждане на система за регулярен обмен на информация по въпроси, касаещи дейността на РИОСВ, ХЕИ и НВМС.	О								МЗ	МОСВ, МЗГ		2002
2.5.3.	Подготовка за акредитация на лабораториите в системата на Хигиенно-епидемиологичната служба и НВМС.	О								МЗ	ИА "Българска служба за акредитация", МЗГ		2002
2.5.4.	Оборудване на ХЕИ с необходимата компютърна техника с оглед осигуряване ефективното функциониране на информационната система "Околна среда-здраве и заразни болести"	И		58 000			Държавен бюджет			МЗ	МФ		2003
2.5.5.	Осигуряване помощ на общините при разработване и изпълнение на общинските планове за действие по околна среда-здраве.	О								МЗ	МОСВ, МФ	2002	2005
2.6.1	Развитие и укрепване на връзките с неправителствените организации чрез включването им в междуведомствени и ведомствени съвети и при разработването на проекти, занимаващи се с въпросите на околната среда и здравето.	О								МОСВ	МЗ, МПРБ, ДАБЕР, МИ, МЗГ, МОН, общините	2002	2005
2.6.2.	Участие в предавания на националните и кабелните медии, както и с материали в централния и местния печат по актуални проблеми на опазването на околната среда и здравето на населението.	О								МЗ	МОСВ, МЗГ, МОН	2002	2005
2.6.3.	Периодично информирание на обществеността чрез СМО и други средства (вкл. бюлетини) за рисковете за здравето, свързани със замърсяването на околната среда.	И		5 000			Държавен бюджет			МЗ	МОСВ	2003	2005
2.6.4.	Провеждане на лекции, семинари и организиране на	О								МЗ	МОСВ, МОН	2002	2005

	видеопокази в началните и средните учебни заведения, свързани с опазването на околната среда и на човешкото здраве.												
2.6.5.	Въвеждане на интегриран подход при обучението по екология, околна среда и устойчиво развитие в средно образователните и висшите училища	Н							МОН	НАПОО, МОСВ			2004
2.6.6.	Създаване на специализирано ниво в интернет страниците на МОСВ, респ.ИАОС и на МЗ, респ.НЦХМЕХ "околна среда-здраве".	О							МЗ	МОСВ			2003
2.7.1.	Изготвяне на методично ръководство за извършване на оценка на здравния риск от замърсяване на околната среда	И	8 000				Държавен бюджет		МЗ				2004
2.7.2.	Формулиране на допълнителни законови мерки, стимулиращи стопанските сектори за инвестиции в екологосъобразни технологии и контрол на замърсяването на околната среда.	Н							МОСВ	МФ, МИ			2004
2.7.3.	Въвеждане на механизми за стимулиране на научните изследвания и образованието в областта на енергоефективните и екологосъобразни технологии.	Н							МИ, МОН	МЕЕР, МОСВ			2005
3.1.1.	Поетапно изготвяне и приемане на нормативните актове, свързани с осигуряване качеството, опазването и рационалното ползване на водите, чрез пренасяне изискванията на директивите на ЕС в областта на водите и препоръките на СЗО.	Н							МОСВ	МЗ, МРРБ, МЗГ			2003
3.1.2.	Актуализация на критериите, методите и съществуващата система за мониторинг на количеството и качеството на повърхностните и подземните води в съответствие с тези в Европейския съюз и осигуряване дейността на системата.	И	5 000				Държавен бюджет		МОСВ	МЗГ, МРРБ, НИМХ			2004
3.1.3.	Постигане на 95% стандартност на питейните води по микробиологични показатели чрез осигуряване на адекватност, постоянство и ефективност на дезинфекционния процес.	О							МРРБ	общините			2002
3.1.4.	Намаляване с 25% броя на населените места с "режимно водоснабдяване" и осигуряване на непрекъснато, в достатъчно количество и с оптимални качества питейна вода чрез включване на нови водоизточници и постепенна подмяна на износената водопроводна мрежа.	И							МРРБ	общините	2003		2005
3.1.5.	Категоризиране на подземните води по критерий	Н							МОСВ				2003

	хидрогеоложки обусловена “уязвимост” към замърсяване.												
3.1.6.	Преустройване водоползването за технологични нужди в оборотни цикли и ограничаване дейността на замърсяващи производства в райони с хидрогеоложки “уязвими” води.	И							МОСВ		МИ, НИМХ		2005
3.1.7.	Провеждане на насочени проучвания по замърсяването на водите с пестициди в райони с интензивно земеделие.	И		6 000	Държавен бюджет				МЗ		МОСВ, МЗГ, ДА “ГЗ”		2003
3.1.8.	Актуализиране на изискванията към фермерските общности и частни стопани за безопасно приложение на пестициди, органични и минерални торове около питейни водоизточници и хидротермални находища	Н							МЗ		МОСВ, МЗГ, общините		2003
3.1.9.	Поетапно въвеждане на система за качествен контрол на извършените химични и микробиологични анализи на питейни води в това число на трапезни минерални води	О							МЗ				2003
3.1.10.	Изграждане на селищни пречиствателни станции в големите градове с изградени канализационни мрежи.	И							МРРБ		общините		2006
3.1.11.	Довършване и пускане в експлоатация на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, които са в напреднал стадий на строителство.	И							МОСВ		общините		2006
3.1.12.	Осигуряване необходимите действия за ратификация на Протокола “Вода и здраве”, подписан от Министеръа на околната среда и водите през юли, 1999 год. в Лондон.	О							МОСВ				2002
3.2.1	Разработване на Национални програми и планове за етапно снижаване на емисиите на серни и азотни окиси, прах, тежки метали и специфични органични замърсители от стационарни и мобилни източници.	О							МОСВ		МИ, МТС, МВР ДАЕЕР, ДАЕЕ	2002	2005
3.2.2.	Разработване и въвеждане на система от ценови, данъчни и митнически мерки за увеличаване производството, вноса и употребата на безоловни бензини.	Н							МОСВ		МФ		2004
3.2.3.	Поетапно намаляване, прекратяване или замяна употребата на твърди и течни горива с високо съдържание на сяр.	О							МОСВ		ДАЕЕР, МИ, МФ, общините	2002	2010
3.2.4.	Актуализиране на нормативните актове за нормиране на емисиите от действащи и нови стационарни обекти.	Н							МОСВ				2005

3.2.5.	По-нататъшно хармонизиране на нормите за качество на атмосферния въздух (ПДК) с изискванията на рамковата директива на Европейския съюз и следващите дъщерни директиви (въглероден окис, бензин, полиароматни въглеводороди, тежки метали, респираторен прах – фини прахови частици (2,5)).	Н				МОСВ	МЗ	2003
3.2.6.	Актуализиране на допустими концентрации на специфични за страната или отделни райони атмосферни замърсители в съответствие с препоръките на СЗО	Н				МОСВ	МЗ	2005
3.2.7.	Разработване на програми за подобряване качеството на атмосферния въздух в райони с превишаване на установените норми. А. Разработване и утвърждаване на инструкция за разработване на програмите Б. Разработване на регионални програми	О				А.МОСВ Б.Общините		А.2002 Б.2005
3.2.8.	Хармонизиране на методите за мониторинг качеството на въздуха с регламентираните в ЕС или водещите европейски страни.	О				МОСВ	МЗ	2002
3.2.9.	Разработване на наредба за типово одобрение на МПС, в т.ч. и нормите за емисии, хармонизирани с изискванията на ЕС	Н				МТС		2002
3.2.10.	Провеждане на епидемиологични проучвания за оценка на здравния риск и неговото управление в екологично застрашените райони на страната (райони на цветната металургия, химическото и нефтохимическото производство, трансгранично замърсените райони и столицата) с акцент върху най-уязвимите групи от населението (деца и подрастващи, бременни жени и хронично болни хора)	И	35 000			МЗ		2005
3.2.11.	Актуализиране на зоните в България с повишен здравен риск, дължащ се на замърсяване на атмосферния въздух	О				МЗ	МОСВ	2002
3.3.1.	Разработване на нови и актуализиране на съществуващите закони и подзаконови нормативни актове, регламентиращи изискванията за безопасност на храните.	Н				МЗ	МЗГ, МИ, ДА"СМ", Федерация на потребителите	2003
3.3.2.	Актуализиране и хармонизиране на методите за лабораторен контрол на храните (микробиологичен,	О				МЗ	МЗГ	2003

3.3.3.	химичен и др.) със стандартите на ИСО, ЕС и др. Изграждане на Национална информационна система за безопасността на храните.	И	5 000	Държавен бюджет	МЗ	МИ, ДА"СМ", МЗГ	2003
3.3.4.	Внедряване на единна за страната методология за оценка на риска от реалното постъпление на замърсители и добавки с храната.	О			МЗ	МЗГ	2002
3.3.5.	Създаване на съвременна национална система за мониторинг на химичните и биологичните замърсители в храните, обхващаща всички етапи на техния добив, преработка, разпространение, съхранение, продажба и употреба.	И	120 000	Държавен бюджет	МЗ	МЗГ	2004
3.3.6.	Разработване и приложение на национална система за квалификация и обучение на производителите и търговците на храни по въпросите, свързани с познаването на принципите и приложението на системата за оценка на опасностите и техния контрол в критичните контролни точки при добива, производството на даден хранителен продукт и търговията с храни	И			МИ	МЗГ, МЗ	2006
3.3.7.	Съгласуване на разработените системи за оценка на опасностите и техния контрол в критичните контролни точки при добива, производството и търговията с храни.	О			МЗ	МИ	2005
3.3.8.	Изготвяне и разпространение сред населението на информационни материали по проблемите на замърсяването на храните и приготвяне на безопасна храна в домакинството.	И	5 000	Държавен бюджет	МЗ		2003
3.4.1.	Актуализиране и допълване на съществуващата нормативна база за оценка качеството на земите и почвите, основаваща се на актуализирани подходи за комплексно нормиране - нови екотоксикологични изследвания, в зависимост от предназначение на почвите (земеползване), здравен риск и т.н.	Н			МОСВ	МЗ, МЗГ, ИАПР	2002
3.4.2.	Създаване и поддържане на кадастър на замърсените земи- мониторинг и информационна система	Н			МОСВ, МЗГ	ИАПР	2002
3.4.3.	Разработване на методика за здравно- екологична оценка и риск от минали замърсявания на почвите с тежки метали и металоиди	И	3 000	Държавен бюджет	МЗ	МОСВ, МЗГ, ИАПР	2003
3.4.4.	Разработване на рехабилитационни програми за замърсените земи с т. метали, съчетани с принципите за устойчиво развитие и управление на земите и	О			МОСВ	МЗ, МЗГ, ИАПР	2002

	земеползването в регионите: Крениковци, Асеновград, Кърджали, Пирдоп- Златица и Елисейна като част от програмите за отстраняване на минали екологични щети на дружествата от съответните региони.												
3.4.5.	Разработване на система от преференциални стимули за въвеждане на адаптивно земеделие при замърсени почви.	Н						МЗГ	МФ, ИАПР			2006	
3.4.6.	Картиране по степени на замърсяване на земите и почвите с тежки метали и металоиди, персистентни органични замърсители и други вредни вещества.	И						МЗГ	МОСВ, ИАПР			2003	
3.4.7.	Определяне на критични натоварвания за окисляващи замърсители на почвите.	И	10 000				Държавен бюджет	МОСВ	МЗ,МЗГ,Инсти тут по почвозн.			2003	
3.4.8.	Определяне на критични натоварвания за тежки метали	И	10 000				Държавен бюджет	МОСВ	МЗ, МЗГ, ИАПР			2003	
3.4.9.	Усъвършенстване на националната система за мониторинг на качеството на земите и почвите и свързани с тях здравен риск. Разработване и внедряване на модул "Почви" към Националната информационна система по околна среда-здраве и заразни болести.	И	8 000				Държавен бюджет	МЗ	МЗГ, ИАПР МОСВ			2004	
3.5.1.	Въвеждане на система за разделно събиране на отпадъците в градовете София, Пловдив, Варна и Бургас. Провеждане на широка кампания за повишаване съзнателността на гражданите, като участници в приложението на тази система.	И						МРРБ	общините, МОСВ,МИ, МФ,МЗ			2004	
3.5.2.	Доизграждане на системата за разделно събиране на опасни болнични отпадъци	И						МОСВ	МЗ, общините,МИ, МФ			2004	
3.5.3.	Изграждане на национален център за третиране на опасни отпадъци	И	80 млн.евро				ISPA,Държ. бюджет, Нац. Фонд "ООС"	МОСВ	МРРБ, МЗ, МИ МФ			2006	
3.6.1.1.	Проследяване в динамика мощността на дозата на радиационния гама-фон и определяне границите на районите с техногенно усилване	И						ДАЕЕР	МЗ, МОСВ		2003	2005	
3.6.1.2.	Определяне съдържанието на естествени радионуклиди (уран, радий, торий и разпадните им продукти) в околната среда (атмосферен въздух, въздух в жилищни помещения, води, почви, растителност, храни и др.)	И						МОСВ	МЗ		2003	2005	

3.6.1.3.	Определяне концентрацията на радон в районите от обекти на урановата промишленост на открито и в помещения	И						МОСВ	МЗ	2003	2005
3.6.1.4.	Определяне на зони с техногенно усилване на радиационния фон около големите ТЕЦ. Оценка на облъчването на населението и на радиационния риск.	И						МОСВ	МЗ		2005
3.6.1.5.	Възстановяване на най-засегнатите терени около големите ТЕЦ.	И						ДАЕЕР	МИ, МЗГ		2005
3.6.1.6.	Проследяване съдържанието на естествени радионуклиди в организма: целотелесни измервания и анализ на биопробы	И			255 000		Държавен бюджет	МЗ			2004
3.6.1.7.	Извършване на проучване с цел нормиране съдържанието на естествени радионуклиди във фосфорни торове и създаване система за контрол на естествената радиоактивност на почви, третираны с тях.	И			20 000		Държавен бюджет	МЗ	МЗГ, МОСВ	2003	2005
3.6.1.8.	Провеждане на системни проучвания за съдържание на радон в помещенията на различни типове и видове сгради от различни региони на страната. Създаване на нормативна база за ограничаване на облъчването в тях, чрез нормиране съдържанието на естествени радиоактивни елементи в строителни материали.	И			15 000		Държавен бюджет	МЗ	МОСВ		2010
3.6.1.9.	Проучване, проектиране и изграждане на национално хранилище за радиоактивни отпадъци.	И					Фонд "Безопасност и съхранение на радиоакт. отпадъци	ДАЕЕР	МИ, МОСВ, КИАЕМЦ, МЗ, МЗГ, БАН		2010
3.6.1.10.	Извършване на постоянно наблюдение на параметрите на околната среда в района на АЕЦ с цел оценка на дозовото натоварване на населението.	О						МЗ	МОСВ	2002	2005
3.6.1.11.	Извършване на периодичен анализ на дозовото натоварване на персонала на АЕЦ и оценка на радиационния риск на отделни групи от него.	И			88 000		Държавен бюджет	МЗ		2003	2005
3.6.1.12.	Извършване на проучване здравословното състояние на персонала от АЕЦ и на рискови групи от населението с оглед установяване влиянието на продължителната експлоатация на централата.	И			100 000		Държавен бюджет	МЗ		2003	2005
3.6.1.13.	Провеждане на епидемиологични проучвания за оценка на йонизиращите лъчения като рисков фактор за възникване на злокачествени новообразувания и увреждания на имунната система.	И			120 000		Държавен бюджет	МЗ			2005

3.6.1.14.	Биомониторинг на рискови групи население, живеещо около обекти на ядрената енергетика, с оглед ранното откриване на индивиди с повишен риск за злокачествени заболявания и увреждания на имунната система и провеждане на необходимите профилактични действия.	И	210 000	Държавен бюджет	МЗ	2003	2005
3.6.1.15.	Разширяване и адаптиране на Програмата за създаване на национален регистър на професионално обучените лица в България с оглед прилагането ѝ и от съответните отдели към ХЕИ в страната.	О			МЗ		2002
3.6.1.16.	Въвеждане на нормативни актове за оценка на здравното състояние на лица, работещи в среда на йонизиращи лъчения.	Н			МЗ		2002
3.6.2.1.	Разработване на методика и създаване на система за мониторинг на национално ниво за част от нейонизиращите лъчения: свръхнискочестотни електрически и магнитни полета, радиочестотни, микровълнови и лазерни лъчения.	И	95 000	Държавен бюджет	МЗ	МОСВ	2003
3.6.2.2.	Изготвяне на наредба във връзка с хармонизацията и унифицирането на Българското законодателство с това на ЕС за оценка на експозицията на различни части от населението на нейонизиращи лъчения, както и за задълженията и правата на различни органи и населението за недопускане на вредното им въздействие.	Н			МЗ	МОСВ	2004
3.6.2.3.	Епидемиологични проучвания за оценка на риска от различни видове нейонизиращи лъчения върху работещи и население.	И	97 000	Държавен бюджет	МЗ		2004
3.6.2.4.	Създаване на национална система за обучение в областта на възприятието, комуникацията и управлението на риска за здравето.	И	150 000	Държавен бюджет	МЗ		2004
3.6.2.5.	Хармонизиране на нормативната база с тази на ЕС по отношение на контрола върху технологии, уреди, комуникационни системи, строителни действия и др.	Н			МЗ		2002
3.7.1.	Актуализиране на националните норми за пределно допустими нива на шума в различните територии и зони в населените места и жилищните и обществени сгради.	Н			МЗ		2004
3.7.2.	Хармонизиране на подходите и методите за мониторинг на летищния шум с регламентираните критерии в Европейския регион.	О			МОСВ	МЗ	2005

3.7.3.	Изследване на здравния риск за населението, подложено на въздействието на авиационния шум от дейността на летище София и предлагане на мерки за намаляване на въздействието му.	И	15 000	Държавен бюджет	МЗ	МОСВ	2005
3.7.4.	Материално и кадрово обезпечаване на националната система за контрол, ограничаване и снижаване на градския шум.	И	32 000	Държавен бюджет	МЗ		2003
3.7.5.	Разработване и внедряване на модул "Шум" от Националната информационна система "Околна среда - здраве".	И	5 000	Държавен бюджет	МЗ	МОСВ	2005
3.7.6.	Разработване на програми за намаляване на шума, създаван от транспорта, като част от програмите на общините за развитие на транспорта	О			МТС	МРРБ, общините	2005
3.7.7.	Актуализиране на нормативната уредба за защита от шум, свързани с проектирането, изпълнението, контрола и приемането на строежите.	Н			МРРБ	МИ, МОСВ	2004
3.8.1.	Изграждане на национална система за контрол, предотвратяване и ликвидиране на последствията от природни бедствия и промишлени аварии.	И	200 000	Държавен бюджет	ДА"ГЗ"	МОСВ, МЗ, МИ, ДАЕЕР, НИМХ-БАН, МВР, МЗГ	2005
3.8.2.	Изграждане автоматизирани контролни и сигнални системи на определени нива в производството.	О			МОСВ	ДАГЗ, МИ, КИАЕМЦ, МЗ, МЗГ, МТСП, МВР, ДАЕЕР,	2010
3.8.3.	Разработване на План за медицинско осигуряване за ликвидиране на последствията от радиационни аварии.	О			МЗ	ДАГЗ, МО, КИАЕМЦ	2005
3.8.4.	Хармонизиране на законодателството за контрол на рисковете от големи аварии, включващи опасни вещества.	Н			ДА"ГЗ"	МЗ, МОСВ, МИ, МТСП, МТС	2005
3.8.5.	Обучение на населението, в т.ч. и подрастващите за основни правила за реагиране и защита при природни бедствия и аварии.	О			МОН	ДАГЗ, МЗ, МВР, МТСП	2005
3.8.6.	Организиране и провеждане на курсове за квалификация на специалисти по превенция на риска и за участие в спасителни дейности при бедствия и аварии.	И	80 000	Държавен бюджет	ДАГЗ	МЗ, МВР, МИ, КИАЕМЦ	2005
3.8.7.	Актуализиране на списъците на контролираните опасни вещества.	Н			МОСВ	МВР, ДАГЗ, МЗ, МЗГ, МИ, МТСП	2002
3.8.8.	Създаване на интегрирана система за информиране и	И	20 000	Държавен	МФ-	МВР, МОСВ.	2005

	контрол на вноса и употребата на някои опасни химически вещества, подлежащи на регистрация.			бюджет	Агенция "Митници"	МЗ, МИ, МЗГ, ДАГЗ		
4.1.1.	Актуализиране на нормативната база касаеща урбанизираната среда и хармонизирането ѝ с тази на ЕС.	Н			МРРБ		2003	
4.1.2.	Разработване на проекти и програми за обновяване на жилищните комплекси в големите градове на страната	О			МРРБ		2004	
4.1.3.	Оценка на качеството на средата в затворени помещения и създаване на необходимата нормативна база, съобразена с регионалните, архитектурните, строителните и здравните аспекти на проблема.	И	5 000	Държавен бюджет	МЗ	МРРБ	2004	
4.2.1.	Проучване здравния риск и разпространението на професионалните и свързаните с труда увреждания на здравето в отраслите: рудодобив, въгледобив, металургия, химическа промишленост като се разработят мерки за поетапно отстраняване и намаляване на установените рискове.	И	15 000	Държавен бюджет	МЗ	МТСП, МИ	2005	
4.2.2.	Разработване, приемане и изпълнение на програма за ограничаване и поэтапно преустановяване употребата на азбест и азбестосъдържащи изделия и материали в Р България.	О			МТСП, ИА "Главна инспекция по труда"	МЗ, МИ, МОСВ, МРРБ	2002	2007
4.2.3.	Въвеждане на хармонизираните стандарти към директивите от "Новия подход" – за личните предпазни средства и Машинната директива	Н			ДА"СМ"	МТСП, МЗ, МИ	2005	
4.2.4.	Разработване на наредба за задължителни изисквания за класификация, опаковка и етиктиране на опасни химични вещества и препарати, съгласно изискванията на ЕС.	Н			МОСВ	МЗ, МИ, МЗГ, МТСП, ДА"СМ"	2002	
4.2.5.	Инвентаризация на съществуващите в страната химични вещества и препарати и създаване на регистър	О			МОСВ		2002	
4.2.6.	Развитие на трудово-медицинското обслужване за работещите; организиране и провеждане на ежегодни национални срещи на службите по трудова медицина.	И	10 000		МЗ		2003	2005
4.2.7.	Организиране и провеждане на обучение на специалисти от службите по трудова медицина и специалисти по безопасност и здраве при работа в предприятията за приложение на съвременните методи и форми на работа в областта на трудовата	И	5 000	Държавен бюджет	МЗ	МТСП	2003	

	медицина.												
4.2.8.	Разработване и разпространение на информация и обучителни материали относно риска за здравето от широко разпространени професионални рискови фактори и мерките за намаляването му.	И	5 000	Държавен бюджет	МЗ	МТСП					2005		
4.2.9.	Разработване и внедряване на система за качеството в услугите по трудове медицина и извършване одит на услугите.	И	5 000	Държавен бюджет	МЗ						2003		
5.1.1.	Разработване и съгласуване на енергийната политика с тази на Европейския съюз с приоритети в областта на енергийната ефективност, възобновяеми енергийни източници и чисти енергийни технологии.	О			ДАЕЕР	ДКЕР, КИАЕМЦ, МИ, МФ, МОСВ, МВНР, Комисия за защита на конкуренцията	2002				2006		
5.1.2.	Изграждане и развиване системите за информация, наблюдение и контрол на замърсяването от обектите на енергетиката и интегрирането им с Информационната система "Околна среда - здраве".	И			ДАЕЕР	МЗ, МОСВ, КИАЕМЦ					2005		
5.1.3.	Разработване нормативна и законова база за повишаване на енергийната ефективност и внедряване на възобновени източници на енергия.	Н			ДАЕЕР	ДАЕЕ					2005		
5.2.1.	Реализация на приватизационния процес и следприватизационния контрол като механизъм за привееждане дейността на дружествата от всички сектори на промишлеността в съответствие с нормите за опазване на околната среда.	О			Агенция за приватизация	МИ					2005		
5.2.2.	Осигуряване подкрепа на фирмите от индустриалните сектори за въвеждането на енергоефективни и екологосъобразни мерки и технологии.	О/И		НФОС НДФ	МИ	МОСВ, ДАЕЕ					2005		
5.2.3.	Координация, утвърждаване и контрол на изпълнението на Програмите за отстраняване на екологичните щети, причинени от минерални действия в предприятията "Юмикор Мед" АД-гр. Пирдоп, "Кремиковци" АД, "Лукойл - Нефтохим" АД – гр. Бургас, "Агрополихим" АД – гр. Девня, "Асарел-Медет" АД – гр. Панагюрище, "Неохим" АД – гр. Димитровград и "Софарма" АД – гр. София и другите дружества, които изпълняват програми за отстраняване на екологични щети, причинени от	О			МОСВ	МИ, МФ, Агенция за приватизация					2005		

5.2.4.	минали действия. Реконструкция и модернизация на "ЛУКОЙЛ-НЕФТОХИМ" АД - Бургас с цел преминаване към производство на безоловни бензини и намаляване на сярата в дизеловото гориво и в промишления газол, както и поетапно прекратяване дистрибуцията и употребата на оловни бензини. мазут със съдържание на сярта до 0,5% и изпълнение на екологичната програма	О				МОСВ	МИ, МФ, ДАГЗ		2005
5.2.5.	Въвеждане на ефективни мерки за намаляване образуването на отпадъци от промишлената дейност, повторното им използване и рециклиране и екологосъобразното им обезвреждане	О				МИ,	МОСВ, МФ, ДАГЗ		2004
5.3.1.	Броят на загиналите и ранените при ПТП в страната през 2006 г. да бъде намален най-малко с 10%, в сравнение със средните стойности за периода 1997-2001 г.- разработване и приемане на Програма за подобряване състоянието и безопасността на движението по пътищата.	О				МТС	МВР		2002.
5.3.2	Ограничаване нарастването на междуградския трафик на леки автомобили чрез изграждане на обходни пътища за извеждане на транзитния пътен трафик от големите градове.	И				МРРБ	ИАП	Държавен бюджет	2005
5.3.3.	Завършване електрификацията на ж.п. линиите в участъците, които са част от общоевропейските транспортни коридори					МТС			2004
5.3.4.	Разработване програма за мониторинг на шумовото замърсяване в районите на летищата.	О				МТС	МОСВ, МЗ		2003
5.3.5.	Разработване и приемане на Наредба за комбинирания превози.	Н				МТС			2002
5.3.6.	Разработване и приемане на Наредба за условията и реда за типово одобрение на МПС и ремаркета, теглени от тях.	Н				МТС			2002
5.3.7.	Разработване и приемане на Наредба за превоз на опасни товари по шосе на територията на Р.България	Н				МТС	МВР, МОСВ		2002
5.3.8.	Реконструкция, електрифициране и обновяване на железопътната линия Пловдив-Свиленград	И	340 млн. Евро	ЕИБ 150 млн. Евро, ИСПА 154 млн. Евро,		МТС			2005

	гръцка/турска граница.					бюджет 36 млн. Евро					
5.3.9.	Монтиране на автоматизирани системи за мониторинг на шума на летище София и летище Варна.	И	1200 000 лева			Държавен бюджет	МТС	Гл.дирекция "Гр.авиация"			2003
5.3.10.	Разработване и изпълнение на Национална програма по енергийна ефективност в транспорта.	О					МТС	ДАЕЕ			2002 г.
5.3.11.	Осигуряване на алеи за велосипедисти, където това е възможно, като се насърчава безопасното ползване на велосипедите.	О					МРРБ	общините			2005
5.3.12.	Извършване на периодичен анализ на причините за автомобилните катастрофи за установяване на причинно-следствена връзка, за осигуряване безопасността при движението и намаляване вредните последиствия за човека.	О					МТС	МВР, МЗ, НСИ	2002 г.		2005
5.3.13.	Изграждане на пречиствателна станция за санинни води.	И	400 000 Евро			300 000 Евро-ФАР и 100 000 Евро-бюджет	МТС	ИА "Пристанищна администрация"			2003
5.3.14	Изграждане/реhabилитация на приемни съоръжения и процедури за приемане на отпадъци, генерирани от корабите за пристанище Варна.	И				Датска агенция по опазване на ОС	МТС	ИА "Пристанищна администрация"			2005
5.3.15.	Изработване на пътнически вагони за инвалиди и пускане в експлоатация.	И	700 000 лв			Държавен бюджет	МТС				2003
5.3.16.	Привеждане на стандартите на транспортната статистика в съответствие с тези на ЕС.	И	850 000 NLG			PSO	МТС				2003
5.3.17.	Създаване на стимули за развитие и използване на комбинирания и речния транспорт.	О					МТС				2005
5.3.18	Разработване на система за мониторинг на замърсяването от корабоплаването в съответствие с приложенията на Конвенция MARPOL 73/78	И	30 000 лв.			Държавен бюджет	МТС	МОСВ			2003
5.3.19.	Разработване на система за ранно предупреждение и слеене на нефтени разливи в териториалните води на страната с използване на сателитни изображения	И	600 000 Евро			Държавен бюджет, Phare CBC BG 0107.03	МТС	МОСВ			2003
5.3.20	Разработване на Национален план за контрол и управление на баластните води с оглед	И	60 000 лв.			Държавен бюджет	МТС				2003

предотвратяването на екзотични видове морски организми в Черно море									
5.3.21	Дооборудване на лабораторията към ИА "Морска администрация" за извършване на всички видове анализи, съгласно мониторинговата програма за контрол на корабоплаването	И		300 000 Евро		Държавен бюджет, Phare CBC BG 0107.03	МТС		2003
5.3.22.	Разработване на система за контрол на използването на корабни противобрастващи бои, съдържащи трибутилкалай (TBT) и други силно токсични компоненти.	И		50 000		Държавен бюджет	МТС		2003
5.3.23.	За борба с аварийни нефтени разливи във вътрешните морски води и териториално море на страната: А. Снабдяване на с/к "Перун" с 200 м. бонови заграждения и скимър Б. Закупуване на мореходен бонозаградител с 200 м. бонови заграждения огнеупорен тип.	И				Държавен бюджет Национален фонд за опазване на околната среда	МТС		2004
5.3.24.	Закупуване и обзавеждане на бързоходен катер за екологични инспекции, контрол на морската среда и пробоотбор в отговорния район на страната.	И		300 000 Евро		Държавен бюджет, Phare CBC BG 0107.03	МТС		2004
5.3.25.	Завършване изграждането на проект за глобална система за бедствия и безопасност (GMDSS – национална част)	И		6 200 000 лева		Държавен бюджет, Phare No BG 0012.01	МТС		2003
5.3.26.	Използване на системата за управление и информационно обслужване на корабоплаването (VTMIS) и глобална система за бедствия и безопасност (GMDSS) за изпълнение изискванията на Международна конвенция за подготовка, противодействие и сътрудничество при замърсяване с нефт, 1990 (OPRC).	О					МТС		2008
5.3.27.	Утвърждаване на разработения Аварийен план за борба с нефтени разливи в Черно море.	Н					МТС		2002
5.4.1.	Актуализиране на Наредба за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивните земи и оползотворяване на хумусния пласт.	Н					МЗГ	ДАЕЕР, МОСВ, МРРБ	2002
5.4.2.	Разработване на методики за производство на селскостопанска продукция, с подробно описание на технологичните изисквания, които трябва да бъдат	Н					МЗГ	МОСВ, ИА "СМ"	2002

	спазвани, за да съответства на биологичните стандарти за качество																				
5.4.3.	Разработване на екологосъобразни технологии за съхранение и оползотворяване на течния и твърд торов отпад.	И			10 000			Държавен бюджет		МЗГ		Институт "Пушкаров"									2003
5.4.4.	Изготвяне на Наредба за опазване горите от пожари	Н								МЗГ		Национално управление по горите									2002
5.4.5.	Изготвяне на Наредба за устройство на горите и земите от горския фонд и ловностапанските райони	Н								МЗГ		Национално управление по горите									2002
5.4.6.	Усъвършенстване на системата за контрол и профилактика на заболяванията по рибите, свързани с влияние върху околната среда.	О								МЗГ		Национална ветеринарно – медицинска служба									2002
5.4.7.	Въвеждане на контрол върху остатъчни количества пестициди, тежки метали, полихлорирани бифенили, цианиди, нитрати и нитрити в риба и рибни продукти.	Н								МЗГ		Национална ветеринарно – медицинска служба									2002
5.4.8.	Осигуряване на стимули за въвеждане на биологично земеделие и на агроекологични методи на производство.	Н								МЗГ											2004
5.5.1.	Повишаване качеството и разнообразието на традиционните туристически продукти - почивка на море, ски туризъм, балнеотуризм.	О								МИ		МРРБ, общините.		2002							2006
5.5.2.	Развитие и подобряване на питейното водоснабдяване, доизграждане на ПСОВ и канализационната мрежа, както и на останалата техническа инфраструктура в курортните селища и комплекси	И								МОСВ		МРРБ, общините		2003							2006
5.5.3.	Актуализиране на правната рамка за развитие на туризма.	Н								МИ				2002							2006
5.5.4.	Разработване на регионални програми и проекти за развитие на устойчиви форми туризъм: културен, еко, селски и други специализирани видове	О								МИ		МРРБ, общините, МЗГ									2003
5.5.5.	Координиране усилията за подобряване на цялостната система на туристическото образование и квалификация и уменията на заетите в туристическия сектор и свързаните с него дейности	О								МИ		МОН		2002							2006
5.5.6.	Постигане на договореност с фондовете за здравно осигуряване на определени страни от ЕС за признаване на балнеоложките разходи в България.	О								МИ		МЗ									2003

5.5.7.	Създаване на условия за развитие на културния туризъм чрез подобряване представянето на българската култура и занаяти чрез: А. Подобряване представянето на българската култура и традиционните занаяти. Б. Въвеждане на нови форми на експониране – тематични паркове, специализирани изложби и др. В. Изграждане на необходимата инфраструктура за улесняване достъпа до културните туристически обекти	И		1.6 млн.евро 5.4 млн.евро	Държавен бюджет ФАР	МИ	МК, МРРБ	2003	2006
5.5.8.	Създаване на условия за развитие на нетрадиционен туризъм чрез: А. Подобряване на съществуващата и изграждане на нова инфраструктура. Б. Въвеждане на стандарти за качество на настаняване и обслужване.	И		5 млн.евро 10 млн.евро	Държавен бюджет ФАР	МИ	МОСВ, МРРБ, МЗГ, МТС	2003	2006

2. МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ОКОЛНА СРЕДА-ЗДРАВЕ

Ефективното прилагане на плана изисква координация между всички министерства и ведомства, отговорни за изпълнението му. Такъв координиращ орган е Междуправителствения съвет за управление на Националния план за действие по околна среда-здраве.

Междуправителственият съвет се председателства от министрите на здравеопазването и на околната среда и водите. Заместник председатели са съответните ресорни заместник министри на двете министерства. Членове на съвета са представители на министерствата и ведомствата, ангажирани с изпълнението на плана. Съветът се събира най-малко два пъти в годината за да разгледа хода на изпълнението на плана, както и възникнали трудности в организацията или провеждането на определени задачи от него. При необходимост председателите и заместник председателите на съвета могат да го свикат извънредно.

Практическата координация по изпълнението на плана се осъществява от националния координатор, който е от Министерството на здравеопазването, както и от координатора на плана за Министерството на околната среда и водите.

В края на всяка календарна година министерствата и ведомствата изготвят отчет за изпълнението на дейностите от плана, за които са водещи и разработват своя подробна програма за изпълнението на плана за следващата календарна година. Изготвените планове и отчети представят на двете водещи ведомства – МЗ и МОСВ. На база на получените от съответните министерства отчети, координаторите изготвят проект за доклад пред Министерски съвет, който се обсъжда и одобрява на заседание на Междуправителствения съвет.

Осигуряването на финансови средства за задачите, включени в плана е от решаващо значение за тяхното изпълнение. Актуализираният вариант на НПДОСЗ съдържа нов раздел – Финансиране и мониторинг. В него, за всяка една от задачите, които имат инвестиционен характер е посочена сумата, необходима за изпълнението ѝ, както и източника на финансиране. Съгласно плана, средствата за тези дейности ще се плануват предварително в бюджета на ведомството, отговорно за изпълнението им. План – сметките за изпълнението на всяка една от дейностите, включени в Националния план, за всяка бюджетна година, се изготвят от министерството или ведомството, финансиращо съответната задача.

Необходимо е да се подчертае, че Националния план за действие по околна среда и здраве дава само рамката и насоките за действие, които се детайлизират допълнително в годишните планове на министерствата, агенциите, институтите и т.н.

С оглед динамичната обстановка в страната, планът се актуализира периодично, включително по отношение на сроковете, отговорните изпълнители, необходимите суми за изпълнението на определени дейности.